

Sluttrapport prosjekt

«Boligsosiale hensyn i helhetlig kommunal planlegging»

Et samarbeid mellom

Statsforvalteren i Nordland

Sortland
kommune

FAUSKE FUOSKO
KOMMUNE SUOHKAN

Vefsn
kommune

Vågan
kommune

Husbanken

Et vellykket boligsosialt arbeid krever en helhetlig tilnærming på tvers av organisatoriske grenser og forvaltningsnivå. Det boligsosiale arbeidet er omfattende og dekker alt fra kommunens innsats for å fremskaffe og tildele boliger, til enkelttiltak som kan øke den enkeltes forutsetninger for å mestre bo- og livssituasjon. («Boligsosialt arbeid – bistand til å mestre et boforhold», s5)

Det boligsosiale arbeidet kan deles inn i operative og strategiske oppgaver. De operative oppgavene handler om å gi råd og veiledning, skaffe egnede boliger, tildele økonomisk støtte, iverksette bo- og nærmiljøtiltak, og å gi oppfølging og tjenester i hjemmet. De strategiske oppgavene handler om å sette langsiktige mål, utvikle tiltak og virkemidler for å nå disse målene, sette av økonomiske og faglige ressurser til arbeidet, og avgjøre hvor og av hvem de ulike operative oppgavene skal løses. («bolig for velferd» s 8)

Innhold

1 Innledning.....	3
1.1 Mål for samarbeidet.....	3
1.2 Organisering av prosjektsamarbeidet	3
1.3 Delmål 1. Utvikle egnet kunnskapsgrunnlag	4
1.4 Delmål 2. Iverksette tiltak i tråd med på målsettingene i den nasjonale strategien «Bolig for velferd»	5
1.5 Operasjonalisering av boligsosiale suksessfaktorer gjennom aktiviteter	7
1.6 Nasjonale styringssignaler	8
2 Valg av samarbeidskommuner	9
3 Boligsosiale suksessfaktorer til grunn for arbeidet	11
3.1 Forankring og eierskap	12
3.2 Organisering og samordning	14
3.3 Kompetanse.....	16
3.4 Økonomiske ressurser	18
3.5 Overordnet strategi.....	18
3.6 Brukermedvirkning.....	19
4. Status i kommunene ved utgang av prosjektperioden	20
4.1 Status i Sortland kommune	20
4.2 Status i Fauske kommune.....	21
4.3 Status i Vefsn kommune.....	22
4.4 Status i Vågan kommune.....	23
5 Læring.....	24
6 Fra prosjekt til linjeaktivitet	27
6.2 Prosjektets anbefaling.....	28
Vedlegg 1.....	29
Vedlegg 2. Planlagte og gjennomførte aktiviteter i prosjektperioden.....	41
Vedlegg 3.....	44
Litteraturliste.....	47

1 Innledning

Erfaring over år har vist at samarbeid på tvers av sektorer og forvaltningsnivåer er avgjørende for å lykkes i det boligsosiale arbeidet. Derfor lanserte 5 departement i 2013 strategien «Bolig for velferd» (2014-2020) som satte nasjonale mål og pekte på prioriterte innsatsområder for det boligsosiale arbeidet. Strategien la opp til et utstrakt samarbeid – også på statlig regionalt nivå. Dette er bakgrunnen for at Statsforvalteren i Nordland, Husbanken Bodø og «Brukerstemmen i Nord», i perioden 01.01.18 til 31.12.21 har gjennomført et prosjekt sammen med fire mellomstore (mellom 10 – 14000 innbyggere) nordlandskommuner.

1.1 Mål for samarbeidet

- Delmål 1: Utvikle egnet kunnskapsgrunnlag som bidrar til at boligsosiale hensyn innarbeides i kommunens planverk
- Delmål 2: Gjennom helhetlig tilnærming iverksette tiltak i tråd med på målsettingene i den nasjonale strategien «Bolig for velferd».

1.2 Organisering av prosjektsamarbeidet

Samarbeidet ble organisert i 5 separate prosjekter. Èn for hver kommune, og en «ekstern» prosjektorganisasjon bestående av Husbanken, Statsforvalteren, brukerstemmen i Nord samt en kommunerepresentant.

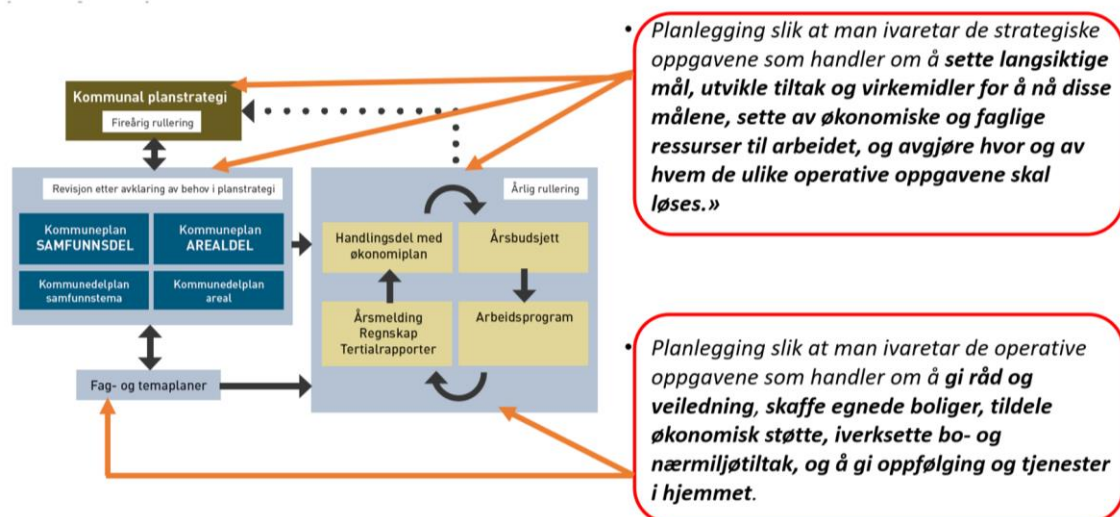
De lokale prosjektorganisasjonene har hatt ansvar for fremdriften i kommunene. Kommunene stilte med lokal prosjektleder samt fagmedarbeidere fra nærmere 20 ulike fagavdelinger som alle ble vurdert å ha en aksje inn i det boligsosiale fagfeltet. Alle kommunene byttet prosjektleder underveis – noen av dem to til tre ganger. De lokale prosjektlederne som førte arbeidet i havn har vært Beate Molden i Vefsn kommune, Liss-Ane Simonsen i Fauske kommune, Gard Eide Larsen i Vågan kommune og Erik Strand i Sortland kommune.

Den femte prosjektorganisasjonen bestod av Husbanken, Statsforvalteren, brukerstemmen i Nord, samt en kommunerepresentant. Husbanken v/ Marit Iversen har hatt den overordnede prosjektlederoppgaven. I tillegg deltok medarbeidere fra Husbankens fagavdelinger «Lån og tilskudd» samt «Kommune og marked» i prosjektorganisasjonen. Statsforvalteren på sin side bidro med skjønnsmidler, i tillegg til fagressurser fra både «Sosial - og vergemål», «Helse - og omsorg» samt «Kommunal - og beredskapsavdelingen». Hovedoppgaven til den

«eksterne» prosjektorganisasjonen har vært å veilede på fag, dokumentere og sørge for fremdrift i alle fem delprosjektene sammen med de lokale prosjektlederne.

1.3 Delmål 1. Utvikle egnet kunnskapsgrunnlag

I prosjektperioden har den viktigste leveransen vært utvikling av boligsosiale kunnskapsgrunnlag, som i neste rekke skulle bidra til at boligsosiale perspektiver ble innarbeidet i den kommunale planstrukturen. Se modellen under, hvor det kommunale planhjulet er koblet opp mot de boligsosiale oppgavene, (strategien «bolig for velferd» side 8) som søkes løst.

Tanken var at ved å bruke tid på å få skikkelig «tak» på hva som er utfordringen i den enkelte kommune på det boligsosiale feltet, så ville det også bli lettere å se på hvilket nivå i planstrukturen den enkelte utfordringen måtte forsøkes løst.

For å utvikle selve kunnskapsgrunnlagene, har kommunene tatt utgangspunkt i de nasjonale målsettingene for «Bolig for velferd», mål og målgrupper i «nasjonal strategi for den sosiale boligpolitikken» (2021-2024) samt kapittel 4 i nasjonale forventninger til planleggingen (2019-2023). Vi har med andre ord justert de faglige rammene etter hvert som det har kommet nye/ endrede nasjonale styringssignaler som har hatt betydning for jobben i prosjektperioden. (Se **vedlegg 1** som kobler «Bolig for velferd», «nasjonal strategi for den sosiale boligpolitikken» (2021-2024) samt kapittel 4 i nasjonale forventninger til planleggingen (2019-2023) sammen).

1.4 Delmål 2. Iverksette tiltak i tråd med på målsettingene i den nasjonale strategien «Bolig for velferd»

Selve prosjektsamarbeidet ble gjennomført innenfor samarbeidspartenes eksisterende økonomiske rammer. Merutgifter i tilknytning til reise/opphold på fellessamlinger ble dels dekket av skjønnsmidler fra Statsforvalteren i Nordland.

I tråd med logikken i prosjektet, er iverksetting av relevante tiltak avhengig av at de er politisk vedtatt først. Da vi startet ut med prosjektet trodde vi at det var relativt klart hva boligsosiale hensyn i planleggingen var. Vi trodde derfor at det skulle gå ganske fort å lage kunnskapsgrunnlagene, få integrert de boligsosiale hensynene i planstrukturen, for deretter å iverksette planene.

Det viste seg imidlertid ganske tidlig at vi *aktivt måtte jobbe for å «holde igjen» og faktisk ta oss tid til å la arbeidet bli kunnskapsbasert*. Vi lot med andre ord det langsgående arbeidet rundt kunnskapsgrunnlagene være det viktigst grepet i prosjektet. Gjennom arbeidet med kunnskapsgrunnlaget ble det for enkeltkommuner tydelig at de tidligere har hatt større fokus på å lage planer, fremfor den kunnskapen som planene skal bygge på. De hadde sett at kunnskap om utfordringer er et verktøy – og ikke målet i seg selv. Og videre, at det ikke er dataene i seg selv, men måten man analyserer/ bruker dataene til å finne ut hva man skal gjøre/ hvilke tiltak som skal iverksettes som er det sentrale.

Det at vi måtte bruke lengre tid på selve kunnskapsgrunnlagsproduksjonen, førte til at vi i prosjektperioden fikk begrenset mulighet til å iverksette tiltak i tråd med på målsettingene i den nasjonale strategien «Bolig for velferd» (jfr delmål 2). Samtidig er det jo slik at når man jobber med oppgaver som berører mennesker, så må kommunene hele tiden være rede til å svare ut oppståtte boligsosiale behov. Kommunene fortsatte derfor å løse boligsosiale utfordringer parallelt med at de utviklet neste generasjon planer.

Når det gjelder bruken av startlån, så har dette i prosjektperioden økt hos alle de fire kommunene.

- Sortland kommune har i perioden 2018-2021 utbetalt kr 47,9 mill i startlån til totalt 39 husstander. Av dette har 20 husstander fått lån til refinansiering, mens 11 har kjøpt og 5 har tilpasset boligen. 48,7% av mottakerne er barnefamilier.

- Fauske kommune har i perioden 2018-2021 utbetalt kr 126,7 mill i startlån til totalt 105 husstander. Av dette er det 66 husstander som har fått lån til å kjøpe bolig, mens 20 har fått startlån til refinansiering. 56,2 % av mottakerne er barnefamilier.
- For Vågan sin del, har de i perioden 2018 til 2021 utbetalt 114,9 mill i startlån til totalt 65 husstander. 52 av mottakerne har kjøpt bolig, mens 6 har gått fra leie til eie. 61,5 % av mottakerne er barnefamilier.
- Vefsn Kommune er den kommunen som har økt opptaket mest. De har gått fra en utbetaling på kr 14,9 mill i 2017, til 47,6 mill i 2020. I perioden 2018 til 2021 har de utbetalt kr 199,5 mill til totalt 159 husstander. 111 har fått lån til kjøp av bolig, mens 26 har fått refinansiering, og 13 har fått lån for å tilpasse boligen sin. 51,6 % av startlånsmottakerne er barnefamilier.

Når det gjelder tilskudd til utleiebolig og investeringstilskudd til sykehjemsplasser og omsorgsboliger, har utviklingen i perioden 2018 til 2021 vært som følger:

- Sortland kommune har fått tilskudd til 14 utleieboliger til vanskeligstilte på boligmarkedet. Videre varslet de behov i 2021 for investeringstilskudd til 32 sykehjemsplasser. De fikk tilsagn på investeringstilskudd til 1 sak i 21 i tillegg til at de fikk tilskudd til 4 utleieboliger.
- Fauske kommune har fått investeringstilskudd til 10 sykehjemsplasser. Fauske har også fått lån til tilvisningsboliger i perioden.
- Vågan kommune fikk investeringstilskudd til heving av teknisk standard på sykehjemsplasser. I tillegg fikk de i 2021 tilsagn på investeringstilskudd til 8 omsorgsplasser.
- Vefsn kommune har også mottatt investeringstilskudd til heving av teknisk standard. Videre varslet de behov for tilskudd til en utleiebolig i tillegg til at de hadde behov for investeringstilskudd til inntil 8 sykehjemsplasser for demente. Vefsn fikk i 2021 tilsagn på investeringstilskudd til en omsorgsbolig.

Når det gjelder den statlige bostøtten som er utbetalt i perioden 2018 til 2021, så er tallene som følger:

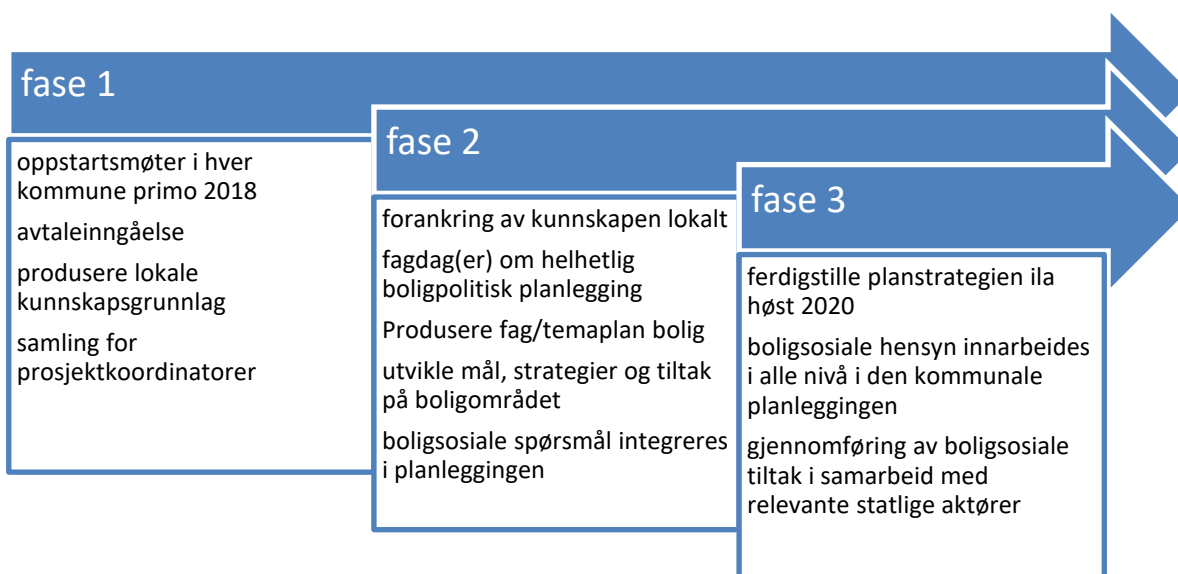
- I Sortland kommune har 484 husstander i mottatt kr 17,4 mill. i perioden.
- I Fauske kommune har 328 husstander mottatt 11.5 mill. i perioden.

- I Vågan kommune har 323 husstander mottatt kr 13,7 mill. i perioden.
- I Vefsn kommune har 465 husstander mottatt kr 14.7 mill. i perioden.

1.5 Operasjonalisering av boligsosiale suksessfaktorer gjennom aktiviteter

I hht strategien «bolig for velferd» er det et mål at «den offentlige boligsosiale innsatsen skal være helhetlig og effektiv». «*Det boligsosiale arbeidet skal ha høy kvalitet. Arbeidet skal være kunnskapsbasert, og vi skal rette innsatsen der behovene er størst. Det boligsosiale arbeidet er komplekst og krever bidrag fra flere sektorer og forvaltningsnivåer. Arbeidet må derfor være godt organisert på tvers av sektorer og forvaltningsnivåer, og helhet og sammenheng må sikres på både strategisk og operativt nivå i kommune og stat*». (Bolig for velferd s. 25). Vår fortolkning av avsnittet over, er at hvis vi ønsker at den boligsosiale innsatsen skal bli helhetlig og effektiv, så må vi legge de boligsosiale suksessfaktorene til grunn arbeidet. Derfor har vi i dette prosjektet systematisk søkt å gi innhold til stikkordene; Forankring og eierskap, organisering og samordning, kompetanse, økonomiske ressurser, overordnet strategi og brukermedvirkning. Se også kap. 3 hvor arbeidet med suksessfaktorene er nærmere omtalt.

Skal man ta suksessfaktorene på alvor, må man gjennomføre aktiviteter hvor ord i et strategidokument blir gjort til konkret handling. *Vår metodiske tilnærming* har derfor vært å legge til rette for dialog på rekke ulike arenaer/ møteplasser/ aktiviteter hvor vi systematisk har handlet på en slik måte at suksessfaktorene er blitt satt i spill. Modellen under illustrerer aktivitet/ arenaer, framdrift og leveranser i prosjektperioden.

I tilknytning til alle disse aktivitetene, har vi som sagt, hatt et bevisst forhold til suksessfaktorene. Se vedlegg 2 som gir en nærmere omtale av aktivitetene kombinert med operasjonaliseringen av suksessfaktorene.

1.6 Nasjonale styringssignaler

Samlet sett ligger følgende nasjonale styringssignaler til grunn for arbeidet vårt: Rundskriv u-10/2002 «Boligsosialt arbeid – bistand til å mestre et boforhold», Boligmelding «Byggje-bu-lev», Meld. St. 17 (2012-2013), strategiene «Bolig for velferd» (2014-2020), «nasjonal strategi for den sosiale boligpolitikken» (2021-2024), samt nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging (2019-2023) som bygger på FN`s bærekraftsmål, og de tre dimensjonene økonomisk, miljømessig og sosial bærekraft. I dette prosjektet har vi fokusert på sosial bærekraft, som på overordnet nivå handler om å stake ut en retning for utviklingen på grunnlag av uttalte sosiale mål. Hofstad og Bergli (2017) mener at de sentrale elementene i sosial bærekraft er;

- å dekke individuelle/grunnleggende behov (alt fra nødvendige fysiske, materielle behov som mat, helse, husly, via de immatrielle behovene som utdanning og arbeid, til de psykososiale faktorene som glede, selvspekt, verdighet, selvtillit og identitet (Vallance m.fl 2011, Littig og Griessler 2005)
- etablere prinsipper for interaksjon mellom individ og samfunn (handler om hvordan grunnleggende behov, inkludert muligheten til å oppleve livskvalitet og trivsel, fordeles i samfunnet som helhet og i det enkelte lokalsamfunn (Hofstad og Bergli 2017)
- kartlegge lokalsamfunnets tilstand – som har som utgangspunkt at hvilket nabolag og lokalsamfunn en bor i, påvirker hvilke livsmuligheter en har (Hofstad og Bergli 2017). En er her opptatt av betydningen av stabilitet, samhørighet, myndiggjøring, trygghet og stolthet og opererer med begreper som sosial tilhørighet og sosial kapital (Chiu 2004, Dempsey m.fl 2009)

I tillegg har vi lagt til grunn at kommunenes ansvar for å bistå vanskeligstilte på boligmarkedet er hjemlet i flere lover og bestemmelser. Herunder: Lov om planlegging og byggesaksbehandling, Lov om folkehelsearbeid, Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen og Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester.

2 Valg av samarbeidskommuner

Levekårsdata pr 2017 viste at alle regionsenterkommunene i Nordland scoret relativt høyt på sosiale utfordringer. Herunder utfordringer mht antall uføre i alderen 16 til 67 år og aldrende befolkning (+67). Boligmarkedene var preget av mange eneboliger og få mindre utleieboliger. Kommunene hadde en stor andel unge sosialhjelpsmottaker samt en god del barn/unge med barnevernstiltak. I tillegg visste vi via en svært overordnet analyse at flere av Nordlandskommunene hadde et stykke igjen å gå før de hadde integrert boligsosiale hensyn i planleggingen. Med dette som bakteppe, besluttet Statsforvalteren i Nordland og Husbanken i Bodø å invitere inn 4 regionsenterkommuner til et fagsamarbeid.

Siden det boligsosiale feltet krever utstrakt samarbeid på tvers av ganske mange sektorer og forvaltningsnivåer for å lykkes, så var det viktig at de kommunene som ble med i samarbeidet hadde en viss bredde og størrelse på den lokale administrasjonen inklusive planmiljøene, som gjorde det mulig for dem å utforske de ulike faglige utfordringene som dette prosjektet ville by på. Det var dessuten ønskelig – for gjennomføringen av prosjektet, at de utvalgte kommunene hadde relativt lik størrelse, relativt like utfordringer, og at de var «representative» for regionsenterkommunene i fylket. Fire Nordlandskommuner som passet inn i en slik beskrivelse var Vefsn, Fauske, Sortland og Vågan. Før invitasjonene ble sendt ut, gjennomførte Statsforvalteren og Husbanken en veldig overordnet analyse mht status på plansiden i de fire kommunene. Vi tok for oss planer på ulikt nivå i planstrukturen som alle berører boligsosialt arbeid på en eller annen måte. Dernest valgte vi ut en del sentrale stikkord som kunne gi en indikasjon på om boligpolitikk eller boligsosialt arbeid var omtalt i disse i plandokumentene. Se modellen under.

Planstatus juni 2018						
Kommune	Sortland	Vågan	Fauske	Vefsn		
Kommuneplan Samfunnsdel		x				
Kommuneplan arealdel						
Økonomiplan 4 årig						
Økonomiplan årlig						
Temaplan Bolig	x	x		x		
Temaplan oppvekst		x	x			
Temaplan Folkehelse		x	x			
Temaplan Helse						
Planstrategi						
Metode: gå gjennom dokumentet med et sett søkeord. Lese tekst der søkeord forekommer og foreta en vurdering.						
Søkeord: Bolig, bosetning, vanskeligstillt, demografi, UU, universell utforming, boligsosial, boligpolitikk, boligmarked, husbanken, nærhet, normalisering, integrering, barnefattigdom,						
x= ikke funnet på nett						

Vi har her benyttet trafikklys-metode hvor grønt indikerer at her er det god treff på søkeordene som vist under tabellen. Gult viser få treff, mens rødt forteller oss at her er det lite boligsosialt å spore i de vedtatte og gjeldende planene.

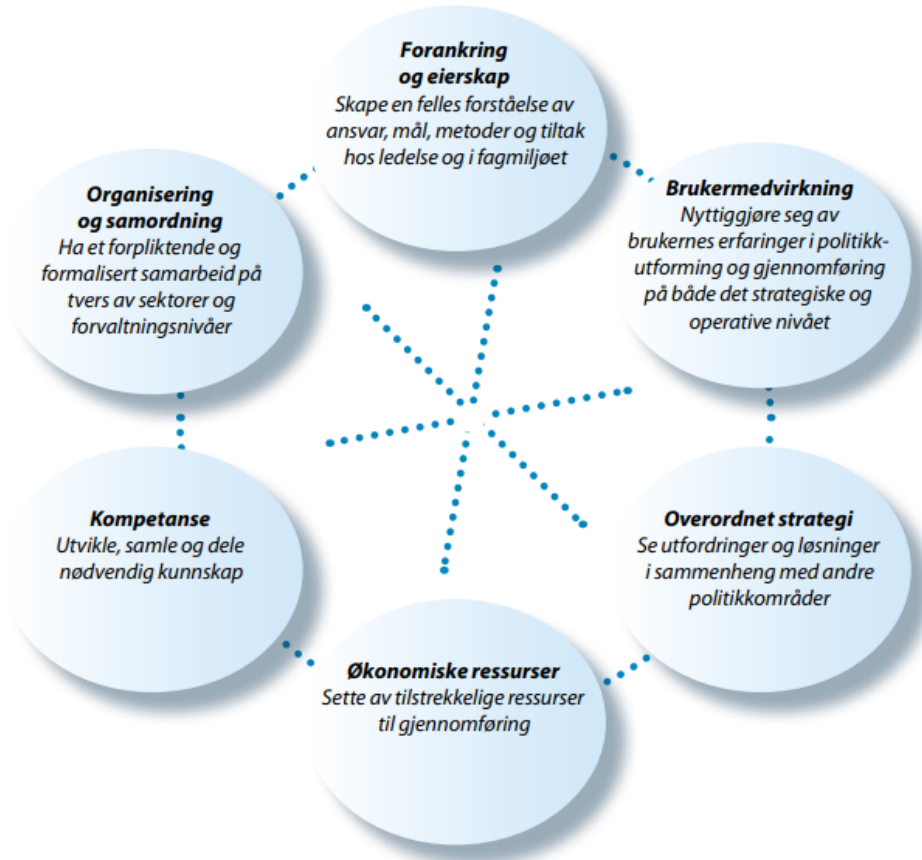
Det vi fant var at kun èn av de fire kommunene hadde en gjeldende boligplan da vi startet opp prosjektet. I 2 av kommunenes planstrategier hadde boligsosialt arbeid fått noe omtale.

Imidlertid ble ingen av kommunene vurdert grønn på verken arealdel eller samfunnsdel.

3 Boligsosiale suksessfaktorer til grunn for arbeidet

For å ta kontroll over kompleksiteten i oppgaven, la vi de boligsosiale suksessfaktorene til grunn for arbeidet.

Suksessfaktorer i det boligsosiale arbeidet¹⁸

18 I NOU 2011:15 *Rom for alle* trakk utvalget fram fem suksessfaktorer for det boligsosiale arbeidet. Brukermedvirkning er lagt til som en sjettede suksessfaktor.

Det er viktig å understreke at vi i dette prosjektet har vært bevisst den krevende balansegangen mellom statlig styring og kommunal frihet. Dette da vi har sett at det å integrere boligsosiale hensyn i helhetlig kommunal planlegging, utfordrer rollen som både tjenesteproducent (boliger og tjenester), forvaltningsorgan og utøver av offentlig myndighet (plan - og reguleringsmyndighet, forvalter av kommunale boliger), demokratisk organ (politisk beslutningstaker, invitere til å delta i politiske prosesser) og samfunnsutvikler. Samtidig har vi tenkt at med dagens sammensatte styringsutfordringer, har dette prosjektet gitt oss mulighet til å utforske relasjonen mellom styringsnivåene (O. Bukve, 2019). Eller sagt med Bukve sine ord – det handler ikke bare om hvordan staten skal styre kommunene, men

hvordan vi *rigger samarbeidet* slik at kommunene kan delta og påvirke som aktører i det samlede styringssystemet.

- Vi har i dette prosjektet *rigget samarbeidet* gjennom å ta i bruk både oppstartsmøter, workshops, samarbeidsavtaler, arbeidsgruppemøter, styringsgruppemøter, prosjektledermøter, fagsamlinger, veiledningsmøter 1-1 og ordinære høringsprosesser.
- På disse arenaene har vi søkt å operasjonalisere suksessfaktorene samtidig som vi utviklet egnede kunnskapsgrunnlag som i neste rekke skulle bidra til at boligsosiale perspektiver ble innarbeidet i den kommunale planstrukturen.

I de følgende underkapitlene blir det gjort nærmere rede for hvordan vi har knyttet ulike arenaer, suksessfaktorene og kunnskapsgrunnlagsproduksjon sammen.

3.1 Forankring og eierskap

Suksessfaktoren «forankring og eierskap» handler om å skape felles forståelse av ansvar, mål, metoder og tiltak hos ledelse og i fagmiljø. Som nevnt i kapittel 2, så var boligsosiale hensyn i liten grad integrert i samarbeidskommunenes planer i 2018. På en workshop midtveis i prosjektet, mente kommunene at årsaken til at boligsosiale hensyn ikke hadde vært integrert i planleggingen lokalt kunne forklares med både faglig og organisatorisk fragmentering. Oppgavene ble utført i «fagsiloer» uten at man hadde kjennskap til de andres arbeid. Den politiske og administrative styringen av feltet var uklar, og så lenge ingen hadde helhetlig ansvar for oppgaven, så ledet dette også til manglende prioritering av det boligsosiale feltet.

Utgangspunktet for arbeidet var i tre av de deltakende kommunene bestillingen om å utvikle fag/temaplan på boligområdet *forankret i vedtatte planstrategier*. I den fjerde kommunen ble beslutningen om rullering av den boligsosiale planen vedtatt i egen sak da den gamle planen utløp.

I prosjektfasen valgte vi å *forankre arbeidet formelt* blant annet gjennom skriftlige samarbeidsavtaler mellom statsforvalteren, Husbanken og kommunene v/ kommunedirektørene. Når det gjelder forankring gjennom en slik samarbeidsavtale *i prosjektperioden*, så mente faktisk 3 av de fire kommunene at det var et viktig verktøy for å forplikte organisasjonen. Særlig viktig var det når de ble «innhentet av hverdagen». En av kommunene har uttalt at de sannsynligvis hadde valgt å gå ut av samarbeidet hvis det ikke hadde vært inngått samarbeidsavtale. Den fjerde kommunen opplevde ikke samarbeidsavtalen som så viktig, og utdypet: En avtale kan underkjenne kommunens eget driv mht faglig

utvikling, og hvis kommunen selv velger å delta i et slik utviklingsarbeid, så trengs ikke en slik avtale.

Det å legge til rette for utviklingsarbeid som går på tvers av sektorer og forvaltningsnivå, er et arbeid som Roar Amdam omtaler som samfunnsplanlegging i en type governancestruktur basert på partnerskap mellom mange aktører, og hvor kommuner er en av mange aktører (Amdam, 2019). Vanskeligstilling på boligmarkedet kan ifølge Lars Marius Ulfrstad (2011) forstås som et komplekst og umedgjørlig eller «wicked problem». Med de komplekse problemene kommer utfordringen med at ansvaret for å gjøre noe med de sammensatte problemene er spredt på en rekke fag – og forvaltningsområder. (Rittel og Webber i Ulfrstad 2011). Når oppgaven eller temaet man skal jobbe med er så vidt komplekst som boligsosiale hensyn i helhetlig kommunal planlegging er, så involveres mange aktører med hvert sitt delansvar og hver sin delmakt. Samtidig er det ingen som egentlig sitter med et overordnet ansvar og har makt til å tvinge de andre aktørene til å gjennomføre handlinger. Derfor har vi i dette prosjektet også jobbet for å skape nettopp denne felles forståelsen av ansvar, mål, metoder og tiltak hos ledelse og i fagmiljø.

I prosjektperioden gjennomførte vi både *oppstartsmøter* i hver av kommunene i tillegg til felles *årlige fagsamlinger* hvor alle de fem arbeidsgruppene møttes. Kommunene har i prosjektet vært tydelige på at jo flere (med forskjellig faglig bakgrunn) som deltok på oppstartsmøte og fellessamling, jo mer verdifull opplevdes arenaene. Forklaringen ligger i at jo flere som hørte de samme tingene – jo bedre var det for det videre utviklingsarbeidet, og jo lettere ble det å dra arbeidet videre når man gikk hver til sitt. Oppstartsmøtet ble oppfattet som særlig relevant hvis man hadde bevissthet rundt bred faglig sammensetning i tillegg til ledelsesforankring. På denne arenaen ble målene for arbeidet tydeliggjort. Videre fikk man forankret temaet i fag og i ledelse, og mobilisert organisasjonen som måtte eie oppdraget sammen. Oppstartsmøtene og fagsamlingene bidro med andre ord til forankring og eierskap gjennom felles forståelse av ansvar, mål, metoder og tiltak hos ledelse og i fagmiljø.

Samtidig opplevde vi at når mange enkeltindivider fra ulike fagavdelinger ble involvert i arbeidet, så ble også læringen og oppgaveløsningen kontinuerlig utsatt for utskifting av personell. Samlet sett ble det mobilisert rundt 70 medarbeidere i perioden. Disse representerte fagfeltene boligstiftelse, kommunalt eiendomsforetak, prosjekt leie til eie, tjenestekontor,

bostøttekontor, NAV kontor, integreringstjeneste, plan og utvikling, barnevern, bygg og eiendom, boligkontor, plan og byggesak, familieenhet, koordinerende enhet, rus og psykiatritjenesten, helse og omsorg, folkehelse, SLT-koordinator, samt fagressurser fra Statsforvalter, Husbank og Brukerstemmen i Nord. Nesten alle disse fagfolkene, med unntak av ca 10 stk, ble skiftet ut i løpet av de fire årene. Det gav manglende kontinuitet, høy sårbarhet og vedvarende kompetanselekkasje.

- En så omfattende og hyppig utskifting av personell forteller oss at det boligsosiale arbeidet bør forankres i overordnede planer fremfor å drive med kunnskapsoppbygging hos bare enkeltindivid.
- I tillegg ble det helt åpenbart for oss alle at forankring ikke er noen man gjør en gang, men tvert om er en vedvarende aktivitet som må gjentas gang etter gang etter hvert som nye medarbeidere kommer til.

3.2 Organisering og samordning

Vi prioriterte suksessfaktoren «Organisering og samordning - et forpliktende og formalisert samarbeid på tvers av sektorer og forvaltningsnivåer» høyt. Dette fordi kommunene på workshop i 2019 var så tydelig på at den lokale styringen av det boligsosiale feltet var uklart. De hadde som tidligere nevnt, en opplevelse av at ingen hadde helhetlig ansvar for området, og at dette førte til manglende prioritet lokalt. Organiseringen av arbeidet ble videre beskrevet som fragmentert, og at oppgaveløsningen ble utført i fagsiloer.

Det bevisste forholdet til organisering og samordning som vi hadde i dette prosjektet, kan teoretisk belyses med det som Roar Amdam beskriver som empowerment gjennom individuell og kollektiv kapasitetsbygging. Amdam (2019) har pekt på at styresmaktene nå fører er politikk innenfor blant annet folkehelse som i større grad signaliserer at enkeltindivid i tillegg til enkeltsamfunn må ta større ansvar for sin egen situasjon. For at det skal skje, må vi få til en kapasitetsbygging av både individ og av samfunnene – også kalt empowerment (Amdam 2019). For å møte nye utfordringer, må det bygges opp en kapasitet for å nasjonal og lokal respons. Denne kapasiteten må baseres på integrering av nasjonale satsinger (vertikal struktur) og lokale organisasjoner (horisontal struktur). Den kapasitetsbyggingen vi her snakker om er det vi på engelsk kaller empowerment. Ifølge Amdam er målet med empowerment, individuell og kollektiv kapasitetsbygging.

Boligsosialt arbeid er et «oppgavesett» som er spredt på mange forskjellige fagavdelinger, på ulike nivå i organisasjonene, og mellom forvaltningsnivå. Det innebærer at det automatisk vil være flere fagavdelinger som involveres når oppgaven er å kartlegge behov for deretter å integrere boligsosiale hensyn i planleggingen. Suksessfaktorene organisering/samordning og forankring/eierskap blir dermed fort to sider av samme sak her. Vi var bevisst betydningen av faglig bredde i arbeidet, og la opp til mobilisering på tvers av fagavdelinger for deling av kunnskap, og for å gjøre den enkelte avdeling «medeier» i det boligsosiale fagfeltet. Også hos statsaktørene ble 3 fagavdelinger hos Statsforvalteren i tillegg til begge fagseksjoner hos Husbanken mobilisert – med samme faglige begrunnelse som hos kommunene.

Vi merket oss at de fire opprinnelige prosjektlederne i kommunene var plassert i planavdeling, boligkontor, kommunalt eiendomsforetak samt Nav. Dette forteller oss at ansvar for å «holde i tråden» på det boligsosiale fagfeltet er en oppgave som ikke nødvendigvis oppfattes som naturlig hjemmehørende på ett spesifikt sted. Alle prosjektlederne ble underveis skiftet ut, og da opplevde vi samtidig at noen av kommunene valgte å flytte oppgaven til andre fagavdelinger enn de opprinnelige prosjektlederne kom fra. Denne utskiftingen og omorganiseringen til tross - med god forankring, skriftlige samarbeidsavtale og lokalt eierskap (også i fagfelt i tillegg til strategisk ledelse), så klarer man å videreføre oppgaven selv med utskifting av nøkkelpersonell (som kommunedirektør eller prosjektleder).

- Når det ble så tydelig at boligsosialt arbeid ikke hører hjemme på ett konkret sted, så ble det også veldig tydelig hvor viktig gode møteplasser var for å sikre vedvarende og flerfaglig eierskap til oppgaven.
- Kommunene ble etter hvert veldig bevisste på at god problemforståelse krever informasjon som særlig fagtjenestene har innsyn i. Derfor trenger man gode møteplasser som legger opp til økt dialog *mellom fagfolkene som hadde kunnskap om innbyggernes behov, og de medarbeiderne som skal planlegge for å løse disse.*

Organisering og samordning er tilsvarende viktig for statsaktørene, fordi disse på workshop i 2019 konkluderte med at selve oppdraget «å ta boligsosiale hensyn i planleggingen» var forankret i oppdrag fra departement. Samtidig hadde begge statsaktørene kjent på organisatorisk fragmentering av oppgaven, men opplevde dog at samarbeidsprosjektet hadde gitt oppgaven økt prioritet. Flerfaglig tilnærming til feltet har bidratt til «bevegelse» av det

boligsosiale fagfeltet hos begge statsaktørene. Hos statsforvalteren har oppgaven beveget seg fra Sosial og vergemålsavdelingen i retning av både Helse og omsorgsavdelingen samt kommunal og beredskapsavdelingen. For den andre statsaktørens del, har oppgaven flyttet seg fra Husbanken og over til statsforvalteren, da regjeringen Solberg II, fra 01.09.21 iverksatte et treårig forsøk, og hvor noe av det som ble overført i forsøksperioden var oppgaven å veilede på å ta boligsosiale hensyn i planleggingen.

3.3 Kompetanse

Vi har gjennom arbeidet med kunnskapsgrunnlagene *utviklet, samlet og delt nødvendig kunnskap, som i neste rekke har ledet til økt kompetanse* på det boligsosiale feltet hos alle samarbeidspartene. Arbeidet har blant annet tydeliggjort at hvis du starter fra toppen av planhierarkiet uten detaljert kunnskap på boligsosialt område, så kan det bli vanskelig å få legitimitet for en fag/temaplan for en sosial boligpolitikk hos politikerne.

Kommunene i prosjektet pekte på at de forskjellige fagavdelingene hadde ulik virkelighetsforståelse, i tillegg til at organisasjonens kunnskap om feltet var fragmentert.

- Arbeidet med å utvikle, samle og dele nødvendig kunnskap ble derfor en sentral oppgave i prosjektet. Kort sagt har vi jobbet med kunnskapsgrunnlaget som egen arena for nettopp kunnskapsdeling, veiledning og dialog som etter hvert har ledet til økt kompetanse på boligsosialt område.
- I prosessen har vi engasjert oss i kompleksiteten i stedet for å forsøke å temme den (Aarseth 2018), og vi har lagt vekt på bred deltakelse og omfattende læring, fremfor å ensidig fokusere på planen som det endelige produktet i planleggingen.

Gjennom prosjektsamarbeidet har kommunene innsatt hvor viktig det er å skaffe seg faktisk innsikt – og at det er noe du får først når du engasjerer de som kan noe om fagfeltet. Kort sagt viste prosjektet hvor viktig det var å ta kunnskapen på alvor, «fordi kunnskap underbygger det vi holder på med». En av kommunene satte ord på prosessen på følgende måte: «*Når vi i prosjektet fokuserte med en gang på å innhente kunnskapen, så gjorde vi grundig arbeid og fikk en bredde og dybde som siden har gitt anerkjennelse hele veien. Politikerne mente at dette var noe av det bedre de hadde sett, Kunnskapen representerte etter politikernes skjønn et tidsriktig «fotografi», og de opplevde kunnskapsgrunnlaget som god beslutningsstøtte og at det gav legitimitet.*»

I tillegg til den langsgående oppmerksomhet på kunnskapsgrunnlagene, så gjennomførte vi dialogmøter på teams. Her møtte brukerstemmen i tillegg til medarbeidere fra forskjellige fagavdelinger hos Husbank og statsforvalter, arbeidsgruppen i hver enkelt kommune. Det at statsaktørene fra ulike fagområder deltok i dialogen med lokale fagfolk opplevdes som en legitimering av innhold/ budskap, og dette var særlig viktig for de lokale prosjektlederne.

- Kommunene opplevde det som positivt at alle fikk høre samtidig hva dette handlet om. Det var kunnskap fra den enkelte fagavdeling som ble sett, diskutert og anerkjent. Samtidig ble dette 1-1 møtet beskrevet som svært krevende. *«Det var et tøft møte. Vi følte at alt var feil, men det var en viktig milepæl. Flere tok til seg innspill. Det var nyttig. Det føltes som mye kritikk der og da, men det viste seg i ettertid å være nyttig».*

En av kommunene uttalte at prosjektet hadde bidratt til at man jobber mer bevisst med boligsosiale hensyn i planleggingen, herunder er boligspørsmålet blitt en naturlig del av det man snakker med innbyggerne om når man jobber med plansaker. Det pekes på at «boligsosiale hensyn i helhetlig kommunal planlegging» var en veldig vanskelig tittel til å begynne med, men at det etter hvert har «kommet under huden», og skapt mening også for folk som ikke var planleggere i utgangspunktet.

Når vi valgte å jobbe med boligsosialt arbeid i en planmessig sammenheng, så var vi oppmerksomme på at det kunne være vanskelig å påvise sammenhenger mellom årsak og virkning. Og videre var det kanskje slik at mange kunne oppleve at man mangler akseptert ekspertkunnskap på området. Dette kan ifølge Roar Amdam skyldes at mennesker som aktører, tolker situasjoner ulikt, blant annet fordi de har ulike behov, interesser og verdier. Det bidrar til at handlinger som fremstår som logiske for noen, kan bli oppfattet som ulogiske og lite rasjonelle av andre. Dette innebærer videre at både kunnskapen og logikken blir subjektiv og avhengig av tid og rom. I situasjoner hvor man mangler faglig kunnskap om årsak og virkning, og der iverksettingen av planer er avhengig av mange aktører, anbefaler Roar Amdam at man benytter planlegging som bygger på kommunikativ rasjonalitet som planleggingsredskap (R. Amdam – i Aarseth m.fl s. 250). Gjennom denne formen for planlegging beveger man seg fra en samordnet plan som et produkt, til planlegging som meningsdannende prosess, med vekt på bred deltakelse og omfattende læring. Planlegging og

handling blir en og samme prosess, og aktørene sin samskaping blir legitim gjennom selve prosessen.

- Gjennom de faste årlige fagsamlingene ble det lagt opp til kunnskaps - og erfaringsdeling. Aktiviteten opplevdes som viktig for alle kommunene. Dette da de for det første måtte forberede seg, og gjennom dette reflektere rundt egen utvikling og læring underveis. I tillegg opplevde de det som nyttig å lytte ut erfaringene de andre hadde gjort seg. Læringen lå i både mulighet til å ta med seg lure ting som de andre hadde gjort, men ikke minst betød de andres fremlegg at de fikk mulighet til å reflektere rundt egen praksis og hvorvidt denne burde endres.

Også de faste møtepunktene for prosjektlederne, ble verdsatt av alle prosjektlederne. En av prosjektlederne opplevde at møtene kom for tett, og at det var vanskelig å finne tid til å delta på alle disse. For to av prosjektlederne hadde det vært avgjørende at dette møtepunktet fantes, og for en av disse igjen opplevdes akkurat dette møtepunktet som det mest verdifulle av alle treffpunkt gjennom prosjektet. Det de hadde fått ut av møteplassen var læring, bekreftelse, inspirasjon, fremdrift, erfaringsdeling, i tillegg til at møtepunktet har bidratt til å holde temaet varmt og gitt dem en mulighet til å støtte hverandre underveis.

3.4 Økonomiske ressurser

Suksessfaktoren «økonomiske ressurser» - handler om å sette av tilstrekkelig ressurser til gjennomføring. I prosjektet tolket vi dette som det å sette av ressurser både til kunnskapsinnhenting, planfase samt gjennomføring av tiltak på lengre sikt. Gjennomføring av konkrete tiltak skulle søkes løst via det ordinære virkemiddelapparatet på boligsosialt område. (Se kap 1.4). Fra statsforvalterens side ble det gitt skjønnsmidler til kommunene til dekning av merutgifter til reise/ møteaktivitet m.v. i prosjektperioden. Dessuten ble det samlet sett, satt av mye (faglige og tidsmessige/ lønnsmessige) ressurser i perioden.

3.5 Overordnet strategi

Det å ha en overordnet strategi hvor man ser utfordringer og løsninger i sammenheng med andre politikkområder har vært en viktig samordnende oppgave i dette prosjektet.

Det sentrale temaet for den boligsosiale planleggingen er mennesker som trenger bistand fra det offentlige, for å dekke *sine behov for boliger og tjenester* (Strategi for den sosiale boligpolitikken s. 5).

- Når det gjelder arbeidet med å *se ulike strategier og målgrupper i sammenheng* med operasjonaliseringen av strategien «Bolig for velferd», har vi jobbet med dette ved å løfte frem sammenfallende målgrupper for ulike strategier. Dette gjelder eksempelvis målgrupper i strategien «alle trenger et trygt hjem» og strategien «leve hele livet», 0-24 samarbeidet osv. Kommunene i prosjektet har i tillegg lent seg inn i denne oppgaven ved å legge til grunn rundskriv u-10/2002 «Boligsosialt arbeid – bistand til å mestre et boforhold», Boligmelding «Byggje-bu-leve», Meld. St. 17 (2012-2013), strategiene «Bolig for velferd» (2014-2020), «nasjonal strategi for den sosiale boligpolitikken» (2021-2024), samt relevant lovgivning for sitt arbeid.

3.6 Brukermedvirkning

Brukermedvirkning og det å nyttiggjøre seg av brukernes erfaringer i politikktutforming og gjennomføring, har i prosjektfasen vært ivarett ved at Brukerstemmen i Nord v/ brukerorganisasjonen MARBORG vært representert både i styringsgruppe og arbeidsgruppe.

- Prosjektet har definitivt bidratt til økt bevissthet mht brukermedvirkning i denne typen arbeid. Medvirkning er rett og slett vanskelig, og kanskje særlig når avstanden fra praktiske bolig og tjenestetiltak til overordnet planlegging er så lang som den er.

Representanten fra «Brukerstemmen i Nord» som satt i arbeidsgruppen gav uttrykk for at han hadde en opplevelse av å bli lyttet til. Vi som inngikk i samarbeidet har fått ta del i brukerstemmens kompetanse, og vi ble systematisk minnet om hvem vi arbeider for.

- Samtidig gav brukerstemmen uttrykk for at ikke alle møter opplevdes like positive for hans del. Tidvis fikk han rett og slett følelsen av at han ikke var velkommen. Dette forteller oss at det fortsatt er et stykke igjen før medvirkningen kan sies å bli tatt fullt ut på alvor.
- Også fra kommunene har det blitt pekt på at det å bringe brukerstemmen inn i prosjektsamarbeidet har vært veldig viktig. Fra deres ståsted oppleves dette som et sentralt grep, og det er gitt uttrykk for at enkeltkommuner kommer til å ta med seg denne erfaringen videre inn i annet lokalt arbeid.

4. Status i kommunene ved utgang av prosjektperioden

Vi minner her om den lille analysen som ble gjennomført før vi gikk i gang med prosjektet. (jfr kap 2). Ved oppstart var det ingen av kommunene som hadde jobbet inngående med å integrere boligsosiale hensyn i den helhetlige kommunale planleggingen. Ved utløp av prosjektet i 2021 var imidlertid situasjonen en helt annen. Dette ser vi i de følgende kapitlene, hvor kommunene har satt ord på hvordan situasjonen var utviklet seg hos hver av dem.

4.1 Status i Sortland kommune

Sortland kommune hadde høsten 2021, vedtatt ny planstrategi. De har i fellesskap utviklet et svært godt og flerfaglig kunnskapsgrunnlag. De har oppdatert samfunnsdelen og forventer at denne vedtas ved inngangen av året 2022. Videre var de ved utgangen av 2021 godt i gang med arbeidet med boligpolitisk plan. Neste trinn vil bli å jobbe med den boligsosiale planen. Mht iverksetting av eventuelle boligsosiale tiltak, vil dette først komme etter at boligpolitisk og boligsosial plan er utviklet.

Kommunen opplever nå et sterkt politiske engasjement for det boligsosiale området, og har i prosjektperioden sett en utvikling i retning av at kommunen har blitt en mer aktiv og sentral aktør på boligpolitikkområdet. De har erfart hvor stor betydning endringer i den kommunale ledelsen og prosjektledelsen har hatt mht. fremdrift og forankring av arbeidet. De har imidlertid lyktes med å holde utviklingsoppgaven varm, og har etter hvert fått på plass både ny kommunalsjef på teknisk og ny kommunedirektør. Begge deler med betydning for fortsatt fremdrift. Kommunen har også erfart hvor viktig det har vært å sette av dedikerte ressurser til en slik sektorovergripende oppgave som boligsosialt arbeid er.

Mht organisatorisk læring, så har de sett hvor stor betydning planstrategien har for å gi tydelige prioriteringer, og hvor viktig kommuneplanens samfunnsdel er mht å se helhet og retning. Videre har prosjektet tydeliggjort hvor viktig bred deltakelse i arbeidet med å produsere kunnskapsgrunnlaget (Jfr vedlegg 2) har vært. Ikke minst hvor sentralt det har vært å få hele organisasjonen til å forstå hva boligsosiale hensyn i planleggingen er, og at det er et arbeid som hører hjemme i på alle nivå i den kommunale planstrukturen. I samfunnsdel, i arealplanleggingen, i boligpolitisk plan, i arbeidet med den nasjonale strategien «leve hele livet», i tillegg til oppvekstplan.

Andre læringspunkter og anbefalinger fra Sortland kommune, er hvor sentralt det er at kommunen oppfatter seg selv som en viktig boligpolitisk premissleverandør. Dette avhenger

imidlertid av et opplyst og engasjert politisk nivå, tydelige retningsvalg gjennom god planlegging, aktivt involvere og bruke kompetansen som NAV innehar, samt bruke boligstiftelsen aktivt som samarbeidspartner og viktig verktøy på det boligsosiale området. Kort sagt – samspill mellom fag og politikk for å spille hverandre gode.

4.2 Status i Fauske kommune

Gjennom arbeidet med å produsere kunnskapsgrunnlag til den boligpolitiske planen, så kom organisasjonen frem til at de i stedet måttet prioritere å utvikle ny samfunnsdel før de laget en boligpolitisk plan. Dette da de hadde behov for en samfunnsdel som kunne sette tydelig retning for utviklingen av kommunen. Planen måtte ta utgangspunkt i kommunens økonomiske situasjon, og de hadde behov for tydeligere kobling av planverket til økonomiplanleggingen. Arbeidet med fag/ temaplanen på boligområdet ble dermed besluttet utsatt til etter at kommuneplanens samfunnsdel var vedtatt.

Ny prosjektleder overtok stafettpinnen ved inngangen av 2020. Kommunen var da havnet på ROBEK-lista, og var i gang med omstillingsarbeid i denne forbindelse. De opplevde at det var sprik mellom politisk beslutninger og avlevert erfaring og kunnskap. Organisasjonen hadde god samhandling på enkeltsaker, men ikke på systemnivå, og samarbeidet var i stor grad personavhengig og dermed sårbart for utskifting. Prosjektleders første oppgave ble dermed å arbeide for å skape kultur for samhandling, strategi og virksomhetsstyring, samt kobling mellom plan og utviklingsprosesser. I løpet av prosjektperioden har kommunen endret på både styringsgruppe og arbeidsgruppe, ved at gruppene ble gjort mindre og mer dynamiske og håndterbare fora, hvor andre deltakere ble invitert inn ved behov. De har også signalisert at de på lengre sikt ønsker et fast boligsosialt forum.

Underveis i prosjektperioden har kommunen gjennomlevd 3 kommunedirektører, 2 kommunalsjefer, X antall enhetsledere, fagledere i tillegg til omstillingsarbeid i hele organisasjonen. De har etablert et nytt samhandlingsområde Økonomi og virksomhetsstyring, og har parallelt etablert styringsgrupper for hvert samhandlingsområde. I samhandlingsområdet Eiendom, plan og samfunnsutvikling er det opprettet en egen samfunnsavdeling. Avdelingen skal være deltaker i samhandlingsområdenes styringsgrupper. Dette for at de skal jobbe mer horisontalt i hele organisasjonen. Samfunnsavdelingens oppgave er med andre ord å arbeide på tvers av samhandlingsområdene, knytte det strategiske og taktiske planleggingsnivå sammen og bidra til aktiv og koordinert samfunnsutvikling.

Videre skal de se til at overgripende og tverrsektorielle perspektiver ivaretas. Også det systematiske og løpende folkehelsearbeidet er lagt til samme avdeling.

Fauske kommunes har tydelig sett hvordan den sosiale boligpolitikken berører hele kommuneorganisasjonen. De har erfart at å ta boligsosiale hensyn i planleggingen, er kompliserte prosesser som søker å løse samfunnsflokke og «wicked problems». Dette krever både langsiktig planlegging og samtidige operative tiltak, på et område som hele tiden beveger seg i spenningsfeltet mellom politikk og fag.

Prosjektet vurderes for Fauske kommunes del å ha ført til at boligpolitikk og boligsosiale hensyn faktisk blir mer integrert i samfunnsdelen. De har fått bedret samarbeid mellom samhandlingsområdene. De har økt fokus på det systematiske arbeidet og de samlede røde trådene i kommunens plansystem. Dessuten opplever de at de gjør mer bruk av helsekonsekvensutredning i reguleringsplanarbeid. I tillegg mener de at «Boligsosiale hensyn» er blitt et mer «vanlig begrep», og erfarer økt samhandling på det strategiske nivået. Den viktigste effekten som kommunen tar med seg er oppdaterte og anvendbare planverktøy som angir retning for samfunnsutviklingen. De har lært å verdsette arenaer for samhandling, og hvor viktig det er å sikre en kunnskapsbasert tilnærming til planlegging på det boligsosiale feltet.

4.3 Status i Vefsn kommune

Vefsn er den eneste av kommunene som har utviklet og vedtatt en lokal boligpolitisk plan i prosjektperioden. Denne kommunen har på linje med de to forutgående også byttet ut prosjektleder flere ganger, og har samme erfaring med overføring av oppgave mellom medarbeidere for å sikre videre fremdrift og utvikling.

I august 2021 oppsummerte daværende prosjektleder arbeidet slik: I begynnelsen skapte prosjektet frustrasjon. Dette på grunn av at det tok tid å komme seg skikkelig i gang, og det tok lang tid før man kunne forvente å se noen resultater. Veien ble formet underveis i prosjektet, og man tok tak i utfordringene etter hvert som man støtte på disse. Prosjektet ble vurdert som spennende og lærerikt. Det å jobbe på tvers i organisasjonen hadde hatt klare fordeler, og Vefsn kommune hadde også blitt enda bedre tverrfaglig samarbeid i perioden. Å se hverandre sine utfordringer, styrker og svakheter sammenstilt i ett slik prosjekt ble vurdert

som avgjørende for å kunne skape endringer/ finne bedre løsninger på komplekse problemstillinger. Det å ha nettverk på tvers av kommunegrensen med andre kommuner og eksterne aktører (Statsforvalteren/ Husbanken) ble vurdert som viktig. Prosjektleder avrundet med å peke på kompleksiteten i feltet, og mente at boligplanen (vedtatt mars 2021) kom til å bli et viktig verktøy for kommunen fremover.

På den avsluttende samlingen rettet daværende prosjektlederen i Vefsn blikket mot startlånet som sentralt virkemiddel i den nye boligpolitiske planen. Vefsn kommune har i perioden 2018 til medio november 2021 økt startlånutbetalingen med 30 mill, og lå høsten 2021 på totalt 59 mill. i ramme. Kommunen bruker startlånet strategisk, og helt i tråd med gjeldende nasjonale retningslinjer og satsingsområder. Kommunen ønsker å jobbe mer med gjennomstrømming og frigjøring av kommunale utleieboliger, blant annet gjennom leie-til-eie modeller.

Mht effekt av prosjektet internt i kommunen, pekes det på at man har fått økt dialog og samarbeid mellom boligkontor/ fagtjenestene og plan/ teknisk, på områder som man tidligere ikke har samarbeidet rundt. Eksempelvis regulering/ plassering av småhus med heldøgns pleie - og omsorgstjenester.

Vefsn kommune avrunder sin refleksjon med å peke på nytteverdien av de ulike arenaene/ treffpunktene prosjektet har bydd på. Herunder kurs og fagdager, nettverk og systemhjelp/ kompetanse når behov har oppstått.

4.4 Status i Vågan kommune

I november 2021 ble faktagrunnlag til boligpolitiskplan og boligsosiale hensyn i helhetlig kommunal planlegging ferdigstilt. I tillegg har de pr 2020 vedtatt kommuneplanens samfunnsdel som de beskriver som framtidsrettet og bærekraftig. Arealdelen er blitt oppdatert samt at de har utviklet to nye kommunedelplaner for Svolve og Kabelvåg. I tillegg har de vedtatt ny oppvekst -og inkluderingsplan (2020) og påbegynt ny Helse -og omsorgsplan.

I Vågan har de byttet prosjektleder tre ganger. Fagenhet med ansvar for boligsosiale oppgaver har blitt vedtatt nedlagt. Oppgaver har blitt overført, og parallelt har det vært jobbet med dette samarbeidsprosjektet. Innenfor prosjektperioden har Vågan vedtatt sin planstrategi for perioden 2020–2023, og her har de satt fokus blant annet på den sosiale boligpolitikken.

De har pekt på at med mål om fortsatt befolkningsvekst mot 2030 og 2040 så krever det planlegging i forhold til boligutviklingen. Gjennom planlegging skal de sørge for at

kommunen i privat og kommunalt boligmarked har godtilgjengelighet av de ulike typer boliger som det er behov for. De har satt søkelys på betydningen av gode bomiljø med tilgang på sosiale aktiviteter, møteplasser og tilbud, med god integrering av alle nye innbyggere i lokalmiljøet og tilrettelegge for varig bosetting. Dessuten fokuseres det på kommunalt tjenestetilbud tilpasset den demografiske utviklingen. Gjennom planstrategien for 2020–2023, er det også vedtatt at det skal lages en boligpolitiskplan med en tilhørende boligsosial handlingsplan.

Mål for det boligsosiale feltet i 2022 er å etablere planprogrammet for Boligpolitiskplan primo 2022. Og videre - få helhetlig boligpolitisk handlingsplan for Vågan kommune for perioden 2022–2025 ferdigstilt i løpet av 2022. Prosjektets styringsgruppe har besluttet at boligpolitisk plan får status som en kommunedelplan. Dette da de tenker at det i større grad vil sikre målsettingen om «av boligsosiale hensyn i helhetlig kommunal planlegging».

Det gjeldende kunnskaps -og vurderingsgrunnlag forventes å tydeliggjøre nåsituasjonen og fremtidige utfordringer med vurdering opp mot prosjektets målsettinger. Ut ifra vurderingsgrunnlaget og analysen skal det jobbes ut en tiltaksplan som skal sikre at kommunen jobber målrettet mot de mål som er satt. De ser at mange av de mulige tiltakene vil ha innvirkning på flere kommunedelplaner og fag -og temaplaner. De er derfor opptatt av at det boligsosiale arbeidet har sin forankring i samfunnsdelen og konkretisering i arealdelen.

I prosjektperioden har Vågan hatt nytte av å jobbe i nettverk og å låne dokumenter og erfaringer fra de øvrige prosjektkommunene. I begynnelsen av prosjektperioden opplevde de at det lokalt ble mye fokus på detaljer og enkeltsak og løsninger fremfor å kartlegge utfordringer og beskrive problemene. Dette endret seg etter hvert. Kommunen har kultur for god samhandling, men opplever fortsatt behov for å gjøre noen grep mht struktur. De må fortsatt jobbe med planlegging i takt med befolkningsutviklingen, få opp bruken av de boligøkonomiske virkemidlene, og hva bærekraftige bomiljøer betyr i Vågan.

5 Læring

I 2019 uttalte kommunene i dette prosjektet at når boligsosiale hensyn ikke ble integrert i planleggingen, så hadde det blant annet sammenheng med uklar politisk og administrativ styring av feltet. De utdypet med at så lenge ingen hadde helhetlig ansvar for oppgaven, så ledet dette til manglende prioritering av det boligsosiale feltet.

To år senere rapporterte alle kommunene at de var i gang med, eller hadde allerede lyktes med å få boligpolitikk og boligsosiale hensyn mer integrert i kommuneplanens samfunnsdel. (Jfr kommunenes presentasjoner av eget arbeid i kapittel 5).

En av kommunene opplyste at nå hadde større deler av kommuneadministrasjonen sett hvor viktig planstrategien var for å tydeliggjøre kommunens prioriteringer, og man hadde tatt innover seg kommuneplanens samfunnsdel og dens betydning for helhet og retning. De hadde erkjent at boligsosialt arbeid hørte hjemme på alle nivå i den kommunale planstrukturen, og så hvor viktig det hadde vært å få større deler av kommuneorganisasjonen til å forstå hva boligsosiale hensyn i planleggingen er.

Kommunene i prosjektet satte ord på hvor viktig den kunnskapsbaserte tilnærmingen til planlegging på det boligsosiale feltet var. Herunder hvor viktig det var med bred deltakelse når de skulle produsere kunnskapsgrunnlaget. Alle kommunene opplevde at det tverrfaglige samarbeidet hadde økt i perioden, både mellom fagtjeneste og planavdeling i tillegg til økt samhandling på det strategiske nivået. «Boligsosiale hensyn» var ifølge en av kommunene blitt et mer «vanlig begrep» lokalt. Kommunene opplevde ikke å være kommet helt i havn enda, men alt i alt var det en vesentlig forbedring sammenliknet med situasjonen midtveis i prosjektperioden.

Så, hvis vi skal oppsummere det vi har lært, så vil hovedtrekkene være disse:

- Når man skal lære sammen i en slik prosess som vi her har gjennomført, så må vi tidvis stoppe opp og vente på hverandre. Det vi her har jobbet med, er utvikling av kompetanse på boligsosialt område. Dette tar tid, og vi må akseptere denne tidsbruken.
- Når oppgaven er å integrere boligsosiale hensyn i helhetlig kommunal planlegging, så må vi ha klart for oss hvor (på hvilke arenaer) hva (dialog om behov/ utfordringer) og hvorfor (kobling mot suksessfaktorene) vi gjør det vi gjør.
- Forankring og eierskap i alle ledd og alle faser er avgjørende.
- Forankring tar tid, og det går ikke over, fordi mange fagfolk involveres, og jo flere som involveres, jo større sannsynlighet er det også for at folk byttes ut.
- Flerfaglige møteplasser for samarbeid rundt boligsosiale spørsmål er et must, i planfasen og siden i gjennomføringsfasen.

- Det er avgjørende at man ikke tror/syns/antar at man vet eller har oversikt over situasjon og behov. Aktørene må ta seg tid til å la arbeidet bli kunnskapsbasert, og derfor må man orke å opprettholde fokus tilstrekkelig lenge i datainnsamlingsfasen og siden i analyse – og problemforståelsesfasen.
- Flexibilitet både mht å gå i takt med hverandre i læringsprosessen i tillegg til evnen til å fange opp nye styringssignaler er sentralt.
- Brukermedvirkning er lettere å skrive enn å gjøre. Det er utfordrende å «gjøre medvirkning» når vi beveger oss både på system og operativt nivå. Det innebærer at vi må jobbe ekstra mye med denne oppgaven.
- Rolleavklaring mellom aktørene på planområdet og mellom fagavdelinger som jobber med boligsosiale spørsmål er sentralt. Ingen kan ta sikte på å kunne alt på dette feltet. Men, man bør skaffe seg oversikt over hvem som har kunnskap om hva innenfor det boligsosiale området som man kan dra veksler på.

6 Fra prosjekt til linjeaktivitet

Kommunenes ansvar for å bistå vanskeligstilte på boligmarkedet er hjemlet i flere lover og bestemmelser. Herunder: Lov om planlegging og byggesaksbehandling, Lov om folkehelsearbeid, Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen og Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester. Ved å legge det overnevnte lovverk til grunn, i tillegg til Husbankens boligøkonomiske virkemidler, har vi fått mulighet til å jobbe med hele bredden og oppdragene fra alle de fem departement som strategien BFV i utgangspunktet la opp til.

- Sagt på en annen måte, har Statsforvalterens juridiske og faglige rolle kombinert med Husbankens kompetanse på boligsosialt område og de boligøkonomiske virkemidlene, vært avgjørende for at vi i det hele tatt hadde mulighet til å jobbe så bredt med denne oppgaven. Denne bevisstheten er viktig nå da vi går fra et utviklingsarbeid som har foregått innenfor rammen av prosjekt, til vi nå beveger oss over i et arbeid som skal utføres i linja.

Som nevnt i kap 3.2, besluttet regjeringen Solberg II å overføre noen av Husbankens tidligere oppgaver til statsforvalteren fra og med den 01.09.21. I supplerende tildelingsbrev 26.10.2020 kan vi lese at formålet med overføringen er å sikre helhetlige og koordinerte statlige råd og veiledning innen det boligsosiale området på regionnivå overfor kommunene. Herunder er det en forventning til at statsforvalteren som samlende regional aktør for hele det boligsosiale, i større grad kan bidra til at kommunene ser bolig og tjenester i sammenheng.

- Det å utvikle kunnskapsgrunnlag som ser sårbare gruppers behov for bolig og tjenester i sammenheng har nettopp vært poenget med samarbeidsprosjektet.
- Vårt svar på samordningsutfordringen på området har nettopp vært å integrere de boligsosiale hensynene i helhetlig kommunal planlegging.
- Og, skal man lykkes med dette, så må man starte på toppen av planhjulet, for deretter å la ulike boligsosiale elementer «risle nedover» i planstrukturen.

6.2 Prosjektets anbefaling

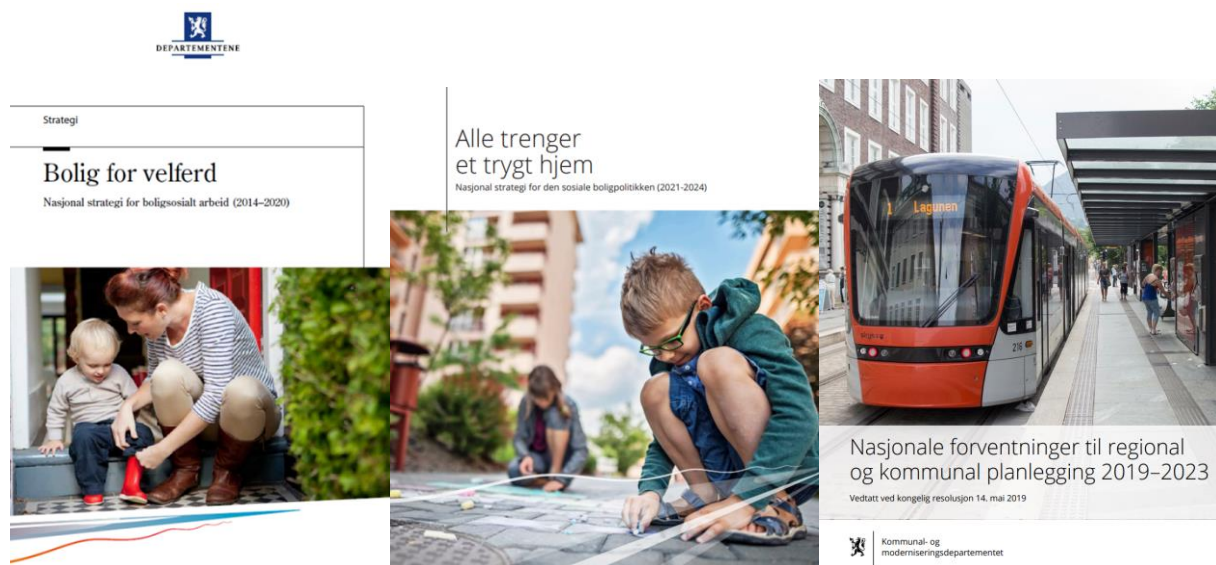
- Læringen og erfaringen fra samarbeidsprosjektet videreutvikles og videreføres til de øvrige nordlandskommunene.
- I dialog med kommunen rundt temaet «planlegging for en sosial boligpolitikk» tilbyr Statsforvalteren et behovsbasert tilbud som består av aktiviteter og verktøy som er tilpasset kommuners organisering, utfordringer, ønsker og behov. Tilbudet skal sørge for at arbeidet forankres i de boligsosiale suksessfaktorene; *organisering og samordning, forankring og eierskap, Overordnet strategi, Kompetanse, Økonomiske ressurser*.
- Statsforvalteren legger til rette for egnede tverrfaglige interne og eksterne arenaer
  - For dialog om egnede kunnskapsgrunnlag som leder frem til planer hvor man tar hensyn til integrering, folkehelse, helse- og omsorgstjenester, barn- og unges oppvekstvilkår, universell utforming, sosiale tjenester og andre boligsosiale forhold.
  - Som bidrar til at kommunene framskaffer egnede boliger til eldre og vanskeligstilte personer.
  - Som legger opp til samarbeid med andre aktører slik at vi samlet sett gir kommunene hjelp til å løse sine boligsosiale utfordringer.

Vedlegg 1

BOLIG FOR VELFERD – MÅLSETNINGER MED DEFINISJONER

ALLE TRENGER ET TRYGT HJEM – NASJONAL STRATEGI FOR DEN SOSIALE BOLIGPOLITIKKEN (2021-2024)

NASJONALE FORVENTNINGER TIL PLANLEGGINGEN 2019-2023 – KAPITTEL 4

Gjennom arbeidet med Bolig for velferd utviklet Arbeids- og velferdsdirektoratet, Barne-, ungdoms og familiedirektoratet, Kriminalomsorgsdirektoratet, Helsedirektoratet, Husbanken og Integrerings og mangfoldsdirektoratet og Husbanken 15 nasjonale målsettinger for det boligsosiale feltet. Hver målsetting inneholder sentrale begreper som er nærmere definert i dette dokumentet.

I samarbeidsprosjektet (2018-2021) har vi jobbet med å integrere boligsosiale hensyn i planleggingen ved at vi har søkt å produsere kunnskapsgrunnlag og sette lokale målsettinger som bidrar til å svare ut de 15 nasjonale målsettingene for det boligsosiale arbeidet.

I 2019 fikk vi nye nasjonale forventninger til planleggingen, og vi har søkt å se kapittel 4 i aktuelle kongelige resolusjon i sammenheng med de boligsosiale målsettingene.

I tillegg fikk vi ultimo 2020 en ny strategi for den sosiale boligpolitikken. Her heter det at; «Den boligsosiale innsatsen fremover skal bygge på erfaringer, strukturer og kunnskap som er utviklet under Bolig for velferd (2014–2020). De tiltakene vi har erfart at fungerer, skal vi forsterke og videreutvikle.» (Ny strategi s. 8)

Dette dokumentet har til hensikt å se det boligsosiale meningsinnholdet i sammenheng på tvers av de tre overstående dokumentene.

Def:

«Boligsosialt arbeid handler både om å skaffe boliger til vanskeligstilte på boligmarkedet og styrke den enkeltes mulighet til å mestre boforholdet. Arbeidet kan deles inn i operative og strategiske oppgaver. De operative oppgavene handler om å gi råd og veiledning, skaffe egnede boliger, tildele økonomisk støtte, iverksette bo- og nærmiljøtiltak, og å gi oppfølging og tjenester i hjemmet. De strategiske oppgavene handler om å sette langsiktige mål, utvikle tiltak og virkemidler for å nå disse målene, sette av økonomiske og faglige ressurser til arbeidet, og avgjøre hvor og av hvem de ulike operative oppgavene skal løses».

En slik definisjon innebærer at man skal ta boligsosiale hensyn i helhetlig kommunal planlegging, så må det boligsosiale feltet integreres både i overordnede planer, samt på lavere nivå i planstrukturen. I tillegg må man ha et blikk på hvordan det boligsosiale feltet er organisert lokalt.

I det følgende søker vi å systematisk se de 15 målsettingene fra BFV i sammenheng med den nye boligsosiale strategien i tillegg til de nasjonale forventningene til planleggingen (kap 4).

- Nummerering i det følgende, viser de opprinnelige målsettingene i BFV fra 1-15.
- Kobling mot ny boligsosiale strategi og nasjonale forventninger merkes særskilt under de opprinnelige 15 målsettingene.
- Nasjonal strategi for den sosiale boligpolitikken blir omtalt som NSSB (2021-2024).
- Nasjonale forventninger til planleggingen blir i det følgende omtalt som NF (2019-2023).

BFV (2014-2020) mål 1. Vanskeligstilte som er i en overgangsfase sikres en varig bolig.

Vanskeligstilte på boligmarkedet: er personer og familier som ikke har mulighet til å skaffe seg og/eller opprettholde et tilfredsstillende boforhold på egen hånd. Disse befinner seg i en eller flere av følgende situasjoner: *a) er uten egen bolig, b) står i fare for å miste boligen sin, c) bor i uegnet bolig eller bomiljø.* Vanskeligstilt på boligmarkedet er med andre ord når personer er uten egen bolig, dvs;

- mangler tak over hodet kommende natt
- henvist til akutt eller midlertidig overnatting, (døgnovernatting, pensjonat, krisesenter)
- under kriminalomsorgen og skal løslates innen to måneder, og mangler egen eid eller leid bolig
- er i institusjon og skal skrives ut innen to måneder, og mangler egen eid eller leid bolig
- bor midlertidig hos venner, kjente eller slektninger
- har oppholdstillatelse i asylmottak som ikke er bosatt innen de fastsatte tidsmålene (tre måneder for enslige mindreårige og barnefamilier, seks måneder for voksne uten barn) fra vedtak om opphold, til bosetting

I strategien «Bolig for velferd» er det enkelte grupper som særskilt løftes frem. Disse er; *enkeltpersoner og familier med lave inntekter, flyktninger, personer med nedsatt funksjonsevne, mennesker med utviklingshemming, bostedsløse, unge bostedsløse, innsatte i fengsel, mennesker med rusavhengighet og/ eller psykiske lidelser.*

Overgangsfaser forstås her som utskrivning fra institusjon, løslatelse fra fengsel, overgang fra barnevernstiltak, bosetting fra mottak og lignende. Begrepet forsvarlig er regulert i helse- og omsorgsloven.

Begrepet **varig** vil kunne vurderes noe forskjellig for de ulike målgruppene. Kommunene har ikke kontakt og kjennskap til alle i målgruppen, og en stor andel skal vi huske, skaffer seg bolig ved egen hjelp.

BFV (2014-2020) mål 2. Ingen skal bo i midlertidige botilbud i mer enn tre måneder

Midlertidig botilbud defineres innenfor strategiens målsetninger som botilbud gitt etter lov om sosiale tjenester i NAV § 27. (Midlertidig botilbud - Kommunen er forpliktet til å finne midlertidig botilbud for dem som ikke klarer det selv.) NB: Antall husstander i midlertidig botilbud og om oppholdene er **over/under tre måneder**, rapporteres i KOSTRA og er tilgjengelig på kommunenivå. Se også under målsetting 1 mht fastsatte tidsmål for enslige mindreårige og barnefamilier v/s voksne uten barn) (3 mnd/ 6 mnd)

BFV (2014-2020) mål 3. Ingen barnefamilier eller unge skal tilbringe tid i midlertidig botilbud.

En regnes som **ung** fram til 25 år.

Kommentar: Målsetningen gjelder brukere som er gitt tilbud gjennom NAV og § 27 i sosialtjenesteloven. Unntaksvis kan det i akutte situasjoner benyttes midlertidig botilbud egnet for barn eller unge.

BFV (2014-2020) mål 4. Rask bosetting av flyktninger i kommunene

Med **rask** menes; bosetting med utgangspunkt i føringer gitt til IMDI. (Dvs de som har oppholdstillatelse i asylmottak og som skal bosettes innen fastsatte tidsmålene (tre måneder for enslige mindreårige og barnefamilier, seks måneder for voksne uten barn) fra vedtak om opphold, til bosetting.

NSSB (2021-2024):

- I den nye strategien oppfordres det til ekstra innsats rettet mot de som står i fare for å bli eller er bostedsløse, barn og unge og personer med nedsatt funksjonsevne.
- Ved forrige bostedsløsetelling fant man at hver femte bostedsløse kom ut fra fengsel eller institusjon.
- Bostedsløse fanges opp av definisjonen i målområde 1 i BFV.
- Barn og unge fanges opp av målsetting 1, 3 og 4, og
- mennesker med nedsatt funksjonsevne fanges opp av målsettingene 1, 3 og 4.
- Den nye strategien legger også opp til nullvisjon bostedsløshet. Da svares målsetting 2 og 3 ut.

NF (2019-2023):

- Kommunene planlegger aktivt for å motvirke og forebygge levekårsutfordringer og bidrar til utjevning av sosiale forskjeller. Kommunene legger universell utforming til grunn i planlegging av omgivelser og bebyggelse og ivaretar folkehelsehensyn i planleggingen.
- Kommunene ivaretar aktivt gode vilkår for god psykisk og fysisk helse i planleggingen.
- Kommunene ivaretar barn og unges interesser.
- Kommunene sikrer trygge og helsefremmende bo- og oppvekstmiljøer.
- Kommuner og fylkeskommuner har en aktiv og helhetlig tilnærming til utvikling av aldersvennlige kommuner og fylker

BFV (2014-2020) mål 5. Det utvikles et variert tilbud av egnede boliger i kommunene.

Variert tilbud av egnede boliger: dette **gjelder boligmarkedet generelt, men med en særlig oppmerksomhet om kommunale boliger**. Eiendomsutvikling, rehabilitering og bygging av nye boliger vil bidra til at flere egnede boliger er tilgjengelig i markedet, noe som også vil være til fordel for de vanskeligstilte. Det er viktig å se den kommunale utleieboligens funksjon i markedet, og hvordan man kan jobbe med gjennomstrømming i de kommunale utleieboligene. Flytting fra en kommunal utleiebolig til en eid bolig har effekt for den enkelte, men fører også til at en kommunal bolig blir ledig. Målet er å sikre at det er de som har mest behov for en kommunal utleiebolig som faktisk tilbys å bo der.

NSSB (2021-2024):

- Mål: Leie skal være et trygt alternativ (kap 3)
- Styrke bolig- og tjenestetilbudet til personer med rusproblemer og psykiske lidelser (ROP)
- Bidra til flere egnede boliger for eldre
- Tilby finansiering av boliger i distriktene
- Flere lån fra Husbanken til private utbyggere av utleieboliger
- Vurdere å gi kommunene handlingsrom til å oppløse dagens kommunale boligstiftelser

NF (2019-2023)

- Kommunene legger til rette for leie-til-eie løsninger for vanskeligstilte i boligmarkedet.
- Kommunene planlegger for et tilbud av tilrettelagte boliger for eldre og personer med nedsatt funksjonsevne.

- Kommunen legger til rette for en variert befolkningsstruktur gjennom god tilgang på boligtomter som grunnlag for tilstrekkelig, variert og sosial boligbygging.

BFV (2014-2020) mål 6. Utleieboliger skal være av god kvalitet i et godt bomiljø

I strategien Bolig for velferd beskrives en **uegnet bolig eller bomiljø slik:**

- Personer som bor hos foreldre/foresatte, og situasjonen er uønsket og oppleves som et problem for minst en av partene,
- personer som bor i bolig med dårlig fysisk standard
- personer som bor i bolig som ikke er tilpasset deres spesielle behov
- personer som bor i for liten bolig
- personer som bor i et belastet bomiljø

Utleieboliger av god kvalitet i godt bomiljø må med andre ord forstås som det motsatte av dette. Dvs: at gode boliger i godt bomiljø = boliger med teknisk god standard, tilpasset individers spesielle behov, som ikke er trangbodd, og i godt bomiljø (gjelder både teknisk standard på den enkelte boenhet, sammensetning under samme tak/i samme trappoppgang og det utvendige bomiljøet – hva boligene er plassert i nærheten av) se også målsetting 15.

NSSB (2021-2024)

- Sosial bærekraft i boligpolitikken (kap 4)
- Vurdere om kommunene trenger større handlingsrom og flere verktøy for å ta boligsosiale hensyn i planleggingen

NF (2019-2023)

- Kommunenes boligpolitikk og boligplanlegging er en integrert del av kommunenes strategi for samfunns- og arealutvikling. Den legger til rette for en variert befolkningsstruktur gjennom god tilgang på boligtomter som grunnlag for tilstrekkelig, variert og sosial boligbygging.
- Kommunene legger universell utforming til grunn i planlegging av omgivelser og bebyggelse og ivaretar folkehelsehensyn i planleggingen.
- Kommunene ivaretar aktivt gode vilkår for god psykisk og fysisk helse i planleggingen. • Kommunene ivaretar barn og unges interesser gjennom en samfunns- og arealplanlegging som skaper trygge, attraktive og aktivitetsfremmende by- og bomiljø.

BFV (2014-2020) mål 7. Vanskeligstilte får veiledning om det private leiemarkedet

Kommentar: Både manglende kunnskap og bevisste brudd på bestemmelser om leiernes rettigheter har betydning for leieforholdene. Det gjør at husleiene settes høyere enn det loven tillater, eller at leierne ikke har tilstrekkelig kjennskap til sitt vern mot utkastelser og kontraktsoppsigelser. Økt kunnskap om rettighetene og god bistand fra blant annet leieboerorganisasjoner kan styrke leiernes rettssikkerhet.

NSSB (2021-2024)

- Utvide husleietvistutvalgets virkeområde til hele landet
- Vurdere lengre minstetid på husleiekontrakter

NF (2019-2023)

BFV (2014-2020) mål 8. Vanskeligstilte får hjelp til å kjøpe bolig

Kommentar: Hensikten er å oppnå økt oppmerksomhet om brukermedvirkning og gjennom økt kompetanse hos dem det gjelder, bidra til økt eieretablering. Et sentralt virkemiddel for å øke andelen selveiere, er startlånet. Hvis kommunene ønsker å bruke startlånet strategisk for å øke andelen selveiere, så må man samtidig vurdere om kommunen har tatt opp tilstrekkelig startlån til å kunne jobbe med f.eks leie til eie.

NSSB (2021-2024):

- Mål: Flere skal kunne eie sin egen bolig (kap 2) Prioritere startlån som verktøy for å hjelpe flere fra leie til eie
  - Prioriterer startlån til barnefamilier
  - Hjelper flere med utviklingshemming fra leie til eie
  - Etablerer et erfaringsnettverk med private utbyggere om kjøpsmodeller, leie-til-eie-modeller og samarbeidsmodeller med kommuner.
  - Målretter boligsparing for ungdom (BSU) til personer som ikke eier egen bolig

NF (2019-2023)

- Kommunene legger til rette for leie-til-eie løsninger for vanskeligstilte i boligmarkedet.
- Kommunene planlegger for et tilbud av tilrettelagte boliger for eldre og personer med nedsatt funksjonsevne

BFV (2014-2020) mål 9. Vanskeligstilte som bor i en eid bolig skal ha en god og trygg bosituasjon

Kommentar: Gjennomgangen av de vanskeligstilte i boligmarkedet som er utført av SSB viser at over halvparten bor i en *eid* bolig. Denne gruppen bør sikres bistand til utbedring og tilpassing av boligen, økonomisk rådgivning, og mulighet til å kjøpe en mer egnet bolig.

NSSB (2021-2024)

- Styrke bolig og tjenestetilbudet til personer med rusproblemer og psykiske lidelser
- Nedsatt ekspertgruppe som skal se på bostøtten.
- Regjeringen vil igangsette et arbeid for å vurdere samspillet mellom boligløsninger og helse – og omsorgstjenester for eldre.
- Husbanken gir også lån til livsløpsboliger for å bidra til at flere kan bli boende hjemme

NF (2019-2023)

BFV (2014-2020) mål 10. Kommunene har internkontrollsystemer for husstander som står i fare for å bli kastet ut av boligen

Vanskeligstilte på boligmarkedet favner også de som

- står i fare for å miste boligen
- Personer som er begjært utkastet, eller som bor i en bolig som er begjært tvangs solgt
- personer uten gyldig leiekontrakt (som dermed ikke er beskyttet av husleieloven)
- personer med boutgifter som ikke står i rimelig forhold til inntekten

Kommentar: Denne målsettingen har også oppmerksomhet på systemnivået, og utvikling av kvalitet på området i kommunene som igjen vil kunne gi resultater i færre utkastelser.

NSSB (2021-2024)

NF (2019-2023)

Målsetting nr 10 er ikke konkret omtalt i den nye strategien. Pålegg om internkontrollsystemer finner vi imidlertid i kommuneloven § 25-1. Internkontroll i kommunen og fylkeskommunen.

Kommuner og fylkeskommuner skal ha internkontroll med administrasjonens virksomhet for å sikre at lover og forskrifter følges. Kommunedirektøren i kommunen og fylkeskommunen er ansvarlig for internkontrollen. Internkontrollen skal være systematisk og tilpasses virksomhetens størrelse, egenart, aktiviteter og risikoforhold. Ved internkontroll etter denne paragrafen skal kommunedirektøren

- a) utarbeide en beskrivelse av virksomhetens hovedoppgaver, mål og organisering

- b) ha nødvendige rutiner og prosedyrer
- c) avdekke og følge opp avvik og risiko for avvik
- d) dokumentere internkontrollen i den formen og det omfanget som er nødvendig
- e) evaluere og ved behov forbedre skriftlige prosedyrer og andre tiltak for internkontroll.

I tillegg finner vi i [Forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenesten - Lovdata](#) Pålegg om internkontroll, styringssystemer, dokumentasjons og planleggingsplikt. Se lenken for mer informasjon.

BFV (2014-2020) mål 11. Alle med behov skal motta tilstrekkelig med tjenester til å opprettholde en trygg og god bosituasjon.

Kommentar: Stadig større andel av de som ber om hjelp til å skaffe bolig, har også behov for andre tjenester.

- Praktisk veiledning om hvordan de kan oppnå et godt forhold til utleier, informasjon om leiekontrakten, rettigheter og plikter gjennom husleieloven, hvordan være en god nabo.

Andre trenger mer sammensatt og langvarig hjelp til å mestre boforholdet og livssituasjonen for øvrig,

- for eksempel oversikt over egen økonomi, sikre betaling av faste utgifter, gode rutiner på renhold, hygiene, daglige og ukentlige gjøremål i leiligheten, innkjøp, kosthold, ernæring, rusmestring, fysisk og psykisk helsehjelp og hjemmehjelpstjenester. Kommunen skal vurdere slike behov individuelt og fatte vedtak om praktisk bistand, opplæring og støttekontakt. Dette stiller krav til de som skal utforme og gjennomføre veiledning og tjenester, både når det gjelder faglig kompetanse og evne til å se den enkeltes behov og muligheter. Erfaring viser at daglige aktiviteter er med på å forhindre ensomhet og isolasjon
- De som har behov for langvarige og koordinerte tjenester, har rett til å få utarbeidet en individuell plan (IP).
- For personer med rusavhengighet og/eller psykiske problemer er oppfølging og tjenester i hjemmet ofte en del av et helhetlig behandlings- og rehabiliteringsforløp. Oppfølging og bistand i form av personlig assistanse, som omfatter praktisk bistand, opplæring eller støttekontakt, er kommunale tjenester som skal bidra til å utvikle og styrke evnen til å mestre hverdagen og boforholdet, og bør skje parallelt med øvrige hjelpetiltak fra kommunen og spesialisthelsetjenesten. I dette arbeidet har spesialisthelsetjenesten og kommunene i økende grad tatt i bruk ambulante og oppsøkende tilbud. De har blant annet gode erfaringer med å bruke aktivt oppsøkende behandlingsteam, ACT-team.

NSSB (2021-2024)

- Styrke bolig og tjenestetilbudet til personer med rusproblemer og psykiske lidelser
- Strategien peker på behov for nye tilnærminger – særlig når det gjelder gruppen med ROP-lidelser. Herunder behov for å klargjøre de juridiske rammene for tjenesteavtaler i boformer som ikke er hjemlet som institusjon.
- Nedsatt ekspertgruppe som skal se på bostøtten.
- Regjeringen vil igangsette et arbeid for å vurdere samspillet mellom boligløsninger og helse – og omsorgstjenester for eldre.

- For å stimulere til at kommunene foretar helhetlige behovsvurderinger av bo og tjenestetilbudet, fra ordinær boligmasse, lettstelte seniorboliger og dagaktivitetstilbud til heldøgns omsorgsplasser skal det innføres et plankrav for investeringstilskuddet for heldøgns plasser.

NF (2019-2023)

- Det er viktig at kommunene i sin planlegging motvirker og forebygger opphopning av levekårsutfordringer, og arbeider aktivt med tiltak for å styrke tjenester og iverksette nærmiljøtiltak i levekårsutsatte områder.
- God overordnet og helhetlig planlegging vil kunne bidra til at utsatte barn og unge får et helhetlig tjenestetilbud og hjelp på et tidlig tidspunkt. Det er viktig at kommunene legger til rette for at alle som ønsker det, skal kunne eie sin egen bolig. Vanskeligstilte bør ha mulighet for overgang fra leie til eie.

BFV (2014-2020) mål 12. Det boligsosiale arbeidet er kunnskapsbasert og godt organisert på tvers av sektorer og forvaltningsnivåer.

Kommentar: Målsetningen knyttes til både planlegging for feltet, og til organisering og samordning, og at tjenestene er kunnskapsbaserte med virksomme metoder, verktøy og god styringsinformasjon.

NSSB (2021-2024)

- Hyppigere oversikter over bostedsløshet
- Digitale løsninger for å søke, tildele og forvalte kommunale boliger
- Satse på langsiktig forskning om bolig og velferd
- Skaffe mer kunnskap om bosituasjonen for utviklingshemmede
- Ny boligsosial lov som klargjør kommunenes ansvar
- Styrke statsforvalterens samordningsrolle og boligsosiale fagmiljø
- Utvikle en kompetanseplan til nytte for alle kommuner som tar utgangspunkt i de boligsosiale suksesskriteriene Forankring og eierskap, overordnet strategi, organisering og samordning, økonomiske ressurser, kompetanse og brukermedvirkning.
- Forsterke statsforvalterens samordningsrolle blant annet ved å samle den statlige innsatsen under samme tak når også Husbankens veiledningsoppgaver og ressurser overføres til statsforvalteren 01.09.21.
- Målet er å skape et samlet og styrket fagmiljø, hvor bolig i større grad sees i sammenheng med fagområdene helse, sosial, rus, barnevern og arbeidsliv.

NF (2019-2023)

- Fylkeskommunene og kommunene har ansvar for at planer og beslutninger bygger på et godt og oppdatert kunnskapsgrunnlag, og at de har nødvendig plankompetanse.

BFV (2014-2020) mål 13. Boligtilbud og tjenester utvikles i dialog med brukerne.

Kommentar: Brukermedvirkning på plansiden og tjenestesiden er lovregulert, men ikke på boligsiden. Det er viktig å nyttiggjøre seg brukernes erfaringer i politikktutforming og gjennomføring på både det strategiske og operative nivået.

NSSB (2021-2024)

- Oppretter et nasjonalt brukerråd for den sosiale boligpolitikken
- Regjeringen vil legge til rette for økt samarbeid med frivillig sektor og ideelle organisasjoner samt brukerorganisasjoner fremover.

NF (2019-2023)

- PBL har egne bestemmelser blant annet om medvirkning og plikt til å fange opp grupper og interesser som ikke er i stand til å delta direkte.

BFV (2014-2020) mål 14. Innovasjon og utvikling av det boligsosiale arbeidet gjøres i samarbeid og samhandling mellom ulike involverte aktører.

Kommentar: Nyskaping skjer ofte utenfor etablerte strukturer og det er viktig å trekke inn alle aktører i arbeidet. Aktører som brukere, innbyggere, frivillige og ideelle organisasjoner, private utbyggere, sosiale entreprenører, kommune og stat/fylke. Kommunene og staten har en viktig rolle i å tilrettelegge for og stimulere til innovasjon.

NSSB (2021-2024)

For å nå målene kreves det felles innsats

- Bruke tilskudd til utleieboliger til forsøk og innovative måter å utvikle et mer variert og egnet botilbud
- Pilotere, evaluere og spre nye bo – og tjenestemodellen særlig for målgruppen ROP
- Klargjøre de juridiske rammene for tjenesteavtaler i boformer som ikke er hjemlet som institusjon.

NF (2019-2023)

- Regjeringen har bestemt at FNs 17 bærekraftsmål, som Norge har sluttet seg til, skal være det politiske hovedsporet for å ta tak i vår tids største utfordringer, også i Norge. Det er derfor viktig at bærekraftmålene blir en del av grunnlaget for samfunns- og arealplanleggingen. Mål nr 17 er: Samarbeide for å nå målene
- Kommunene har en ledende rolle i utviklingen av sentrum og legger vekt på et langsiktig og forpliktende samarbeid med private aktører og innbyggere.

BFV (2014-2020) mål 15. Kommunene tar boligsosiale hensyn i areal- og samfunnsplanleggingen. Kommunene planlegger for mange nok boliger, og boliger og nærmiljø av god kvalitet.

Kommentar: I strategien tydeliggjøres det at kommunene skal legge til rette for god utforming av bygde omgivelser, gode bomiljø og gode oppvekst- og levekår.

Med **gode bomiljø** menes mange nok boliger, og boliger og nærmiljø av god kvalitet.

Arealplanleggingen er et viktig verktøy for å fremme samfunnshensyn som inkludering, folkehelse og gode levekår. Kommunen kan blant annet sette krav til boligstørrelse og nærområdet for å motvirke at det blir store forskjeller i levekårene. Det at kommunale boliger ligger spredt, er med på å forhindre opphopning av levekårsproblemer. Regulering av nok tomter til boligformål bidrar også til å imøtekomme etterspørselen i befolkningen og dermed forebygge boligproblemer. Enkelte kommuner har egne lokalsamfunnskontakter som tilrettelegger for godt bomiljø og integrering i samarbeid med lokalmiljøet.

Kommunen skal blant annet ha nødvendig oversikt over helsetilstanden i befolkningen og de positive og negative faktorene som kan virke inn på denne. Dette forutsetter kunnskap om faktorer og utviklingstrekk i miljø og lokalsamfunn som kan ha innvirkning på befolkningens helse. Boforhold er blant de faktorene som er aktuelle i en slik oversikt.

NSSB (2021-2024)

- «Sosial bærekraft skal være et premiss for boligbygging og områdeutvikling på lik linje med miljømessig og økonomisk bærekraft.
- Gjennom planlegging tilrettelegger kommunene for attraktive og tilgjengelige boligområder for hele befolkningen.
- Den sosiale boligpolitikken må derfor ses i sammenheng med den brede boligpolitikken, både lokalt, regionalt og nasjonalt.»
- Vurdere om kommunene trenger større handlingsrom og flere verktøy for å ta boligsosiale hensyn i planleggingen
- Bidra til flere egnede boliger for eldre
- Tilby finansiering av boliger i distriktene
- Ny boligsosial lov som i hovedsak presiserer ansvaret kommunene allerede har for det boligsosiale arbeidet.
- På enkelte punkter vil imidlertid lovforslaget skjerpe kommunenes ansvar noe når det gjelder ansvar for boligsosial planlegging samt visse krav til saksbehandling, klage og tilsyn.

NF (2019-2023)

- Kommunene har en ledende rolle i utviklingen av sentrum og legger vekt på et langsiktig og forpliktende samarbeid med private aktører og innbyggere.
- Å ta boligsosiale hensyn i areal og samfunnsplanleggingen gjennom krav til boligstørrelse og nærområder og ved å regulere nok boligtomter
- Integre boligpolitikk og boligplanlegging i kommunens strategi for areal og samfunnsutvikling
- leie-til-eie løsninger for vanskeligstilte i boligmarkedet
- tilrettelagte boliger for eldre og personer med nedsatt funksjonsevne
- å motvirke og forebygge levekårsutfordringer og bidra til utjevning av sosiale forskjeller
- UU av omgivelser og bebyggelse og ivareta folkehelsehensyn i planleggingen
- å utvikle aldersvennlige kommuner og fylker
- Å ivareta aktivt gode vilkår for god psykisk og fysisk helse i planleggingen
- Å ivareta barn og unges interesser for å skape trygge, attraktive helse og aktivitetsfremmende by – og bomiljø

Vedlegg 2. Planlagte og gjennomførte aktiviteter i prosjektperioden

Første prosjektår - 2018:

1. Oppstartsmøter i hver kommune; (strategisk ledelse og lokal arbeidsgruppe):
  - Innhold på møtene: nasjonale mål på området, mål for prosjektsamarbeidet, Boligsosiale suksessfaktorer, Kunnskapsbasert tilnærming til planleggingen
2. Inngå skriftlig samarbeidsavtale mellom FM, kommune og HB
  - Innhold i avtalene: Mål for samarbeidet, Partenes ansvarsområder i samarbeidet, Forankring, organisering og samarbeid, Kunnskapsutvikling og deling, Prosjektorganisering av arbeidet, Rapportering og evaluering, Finansiering
3. Innhente og systematisere data fra ulike datakilder
4. Fagsamling 2018
  - Fokus på kunnskapskilder og søknad om skjønnsmidler
  - Fagpåfyll fra Brukerstemmen, Husbanken og Statsforvalteren,
5. Jobbe med intern forankring hos alle samarbeidsparter
6. Fokus på prosjektet på alle felles møtearenaer

Andre prosjektår – 2019:

1. Sette av ressurser innenfor tilgjengelige rammer
2. Fagdag i kommunen om helhetlig boligpolitisk planlegging
3. Politisk behandling av faktagrunnlag
4. Rullering planverk
5. Fagsamling for prosjektkoordinatorer og arbeidsgruppene - 2019
  - Fokus på ledelsesforankring – herunder innlegg fra prosjekteierne v/ ass. Statsforvalter og regiondirektør i Husbanken
  - Fagpåfyll: Nasjonale forventninger til planleggingen, Taushetsplikt og tverrsektorielt samarbeid, Boligoppgavene i kommunen, Brukermedvirkning på systemnivå, Forelesning – boligsosiale hensyn integrert i kommunale planleggingsprosesser
6. Fokus på prosjektet i felles møtearenaer
7. Struktur på veiledning på planer som berører de fire kommunene
8. Hospitering hos Statsforvalteren

Tredje prosjektår – 2020:

1. Sette av ressurser innenfor tilgjengelige ramme
2. Deling av erfaringer fra hospiteringen med ledergruppen hos FM
3. Gjennomgang av innsendte kunnskapsgrunnlag med arbeidsgruppen i Bodø
4. Tilbakemelding til kommunene på dialogmøter 1-1 knyttet til kunnskapsgrunnlagene
  - Møter på teams mellom hver av kommunene og statsforvalteren/ Husbanken/ brukerstemmen i nord, med tema: målgrupper og tema som hører hjemme under Lov om sosiale tjenester, Helse og omsorgstjenesteloven og folkehelseloven og PBL, Brukerperspektivet, Særskilte «Husbankrelevante» tema/områder, Om dokumentene er egnet til å ta relevante boligsosiale hensyn i planleggingen og om målområdene i «Bolig for velferd» er ivaretatt
5. Politisk behandling av faktagrunnlag
6. Rullering av planverk – herunder vedta planstrategi
7. Fagsamling for prosjektkoordinatorer og arbeidsgruppene
  - Fokus på løsningene, herunder å skape felles virkelighetsforståelse, Kulturforskjeller som preger samarbeidet, Gjentakende brudd i utviklingsarbeidet og refleksjon rundt: Når alle eier oppgaven – hva da?
  - Fagpåfyll: Erfaringsdeling fra Bodø kommune sitt arbeid med boligplan, Medvirkning og medvirkningsråd samt Forholdet mellom helseområdet og boligsosialt arbeid
8. Fokus på prosjektet i felles møtearenaer (planforum/konferanse, Husbankkonferansen)
9. Struktur på veiledning på planer som berører de fire kommunene gjennom ordinære høringsprosesser

Fjerde prosjektår – 2021:

1. Vedta boligpolitisk plan
  2. Erfaringskonferanse - 2021
    - Erfaringsdeling fra Brukerstemmen i nord, Husbanken, Statsforvalteren samt Sortland, Vefsn, Fauske, Vågan
    - Fagpåfyll om utfordringer i regionen, Lokal utvikling på steder som krymper, Plankrav sykehjem og omsorgsboliger, Oppvekstreform samt Ny boligsosial lov
  3. møter med prosjektlederne: På teams - månedlig, «Semiformelle» med fokus på
-

- Status og fremdrift samt utfordringer og løsninger
- 4. Fokus på prosjektet i felles møtearenaer (planforum/plankonferanse, Husbankkonferansen)
- 5. Fast struktur på veiledning på planer som berører de fire kommunene.
- 6. justering av prosjekt i hht nasjonale endringer/ føringer på det boligsosiale området
- 7. samarbeidsrutiner – utvikling i prosjektperioden
  - a. internt i kommunene
  - b. mellom kommunene og statsaktørene
  - c. internt hos statsaktørene
- 8. Forberedelser til å ta erfaringene videre til de øvrige kommunene i fylket.

Vedlegg 3

Eksempel på innhold - boligsosialt kunnskapsgrunnlag utarbeidet i prosjektperioden

Innhold

Kommunedirektørens innledning	5
Sammendrag	7
<i>Generelt</i>	7
Generelt	10
<i>Norsk boligpolitikk og boligsosialt arbeid</i>	10
<i>Boligsosiale hensyn i helhetlig kommunal planlegging</i>	10
Prosjektets organisering i Sortland kommune	12
<i>Prosjektets forankring</i>	12
<i>Prosjektdeltakere med mandat</i>	12
<i>Prosjektets målsettinger</i>	14
Vanskeligstilte på boligmarkedet	17
<i>Kommunens ansvar og oppgaver for å hjelpe vanskeligstilte</i>	18
<i>Bomiljø, levekår og folkehelse</i>	20
<i>Oppsummert vanskeligstilte på boligmarkedet</i>	21
Økonomi	22
<i>Generelt</i>	22
<i>Inntekt</i>	22
<i>Inntektsintervaller per innbygger</i>	22
<i>Gjennomsnittlig inntekt per innbygger</i>	23
<i>Median brutto inntekt</i>	24
<i>Gjeld</i>	25
<i>Gjennomsnittlig gjeld per innbygger</i>	25
<i>Husholdningens formue og gjeld</i>	26
<i>Formue</i>	27
<i>Gjennomsnittlig formue</i>	27
<i>Median formue</i>	27
<i>Median brutto inntekt, formue gjeld og skatt</i>	28
<i>Oppsummert økonomi</i>	29
Befolkningsutvikling	30
<i>Historisk befolkningsutvikling i Sortland kommune</i>	30
<i>Alderssammensetning</i>	30
<i>Mangfold- innvandring og flyktninger</i>	31
<i>Befolkningsprognose</i>	33
<i>Befolkningsprognoser i forhold til innvandring</i>	35
<i>Oppsummert befolkningsutvikling</i>	36
Helse- og omsorgstjenester	37

<i>Barn med diagnoser som medfører funksjonsnedsettelse</i>	37
<i>Boligstruktur for voksne med utviklingshemming</i>	37
<i>Demens</i>	37
<i>Eldre og behov for heldøgns omsorg i pleieinstitusjon</i>	37
<i>Rehabilitering</i>	38
<i>Psykisk helse og rus</i>	38
<i>Oppsummert helse- og omsorgstjenester</i>	39
Kommunale barnevernstjenester	40
Kommunale boliger	41
<i>Kommunale omsorgsboliger</i>	41
Antall søkere og tildelinger til kommunal omsorgsbolig.....	42
Tidsbegrensning av leie og vedtak om omsorgsboliger.....	42
Hvem søker kommunal omsorgsbolig?.....	42
Brukere med spesielle behov.....	42
Enslige mindreårige flyktninger.....	43
<i>Ordinære kommunale boliger</i>	43
Antall søknader og oppsigelser og utkastelser.....	43
Antall personer i hver husholdning som søker i perioden 2016-2018.....	44
Tildeling av utleieboliger.....	44
Årsak til at personer søker i perioden 2016-2018.....	45
<i>Oppsummering kommunale boliger</i>	46
Fakta om boliger	47
<i>Boligtyper</i>	47
<i>Boligbehov og trangboddhet</i>	47
<i>Prisutvikling og omsetning av boliger</i>	48
<i>Oversikt over eierform etter type bolig</i>	49
<i>Boligbygging og befolkningsvekst</i>	50
<i>Leiemarkedet i Sortland</i>	50
Leiepriser.....	51
<i>Oppsummering fakta om boliger</i>	52
Boligsosiale virkemidler	52
<i>Husbankens virkemiddel</i>	53
Statlig bostøtte.....	53
Kommunal bostøtte.....	53
Startlån.....	54
Tilskudd til etablering.....	54
Tilskudd til tilpassing.....	55
Husbankens tilskudd og grunnlån til utleieboliger.....	55
Tilvisingsavtaler.....	55
<i>Oppsummert boligsosiale virkemidler</i>	56

Sosiale tjenester i NAV og boligsosialt arbeid.....	57
<i>Generelt.....</i>	<i>57</i>
<i>Sosialhjelpsmottakere.....</i>	<i>57</i>
<i>Barn under 18 år som bor i husholdninger med lavinntekt.....</i>	<i>57</i>
<i>Sosialhjelpsutgifter og boutgifter.....</i>	<i>59</i>
<i>Garanti for depositum.....</i>	<i>59</i>
<i>Midlertidig botilbud.....</i>	<i>59</i>
<i>Det totale boligsosiale tilbudet i Sortland kommune.....</i>	<i>60</i>
<i>Krisesenter Vesterålen.....</i>	<i>62</i>
<i>Integreringstjenesten.....</i>	<i>63</i>
<i>Leie til eie:.....</i>	<i>64</i>
<i>Oppsummert sosiale tjenester NAV og boligsosialt arbeid.....</i>	<i>65</i>
Planstatus areal og samfunnsplan- relatert til boligsosialt arbeid.....	66
<i>Kommunal planstrategi 2017-2019.....</i>	<i>66</i>
<i>Kommunale arealplaner.....</i>	<i>66</i>
<i>Kommuneplanens arealdel 2017-2028.....</i>	<i>66</i>
<i>Byplan Sortland - Blåbyen 2015- 2027.....</i>	<i>66</i>
<i>Reguleringsplaner.....</i>	<i>67</i>
Arbeidsmarkedet.....	68
<i>Sysselsetting i Sortland kommune.....</i>	<i>68</i>
<i>Arbeidssted, bosted og pendling.....</i>	<i>68</i>
Konklusjon.....	69
Kildehenvisninger.....	70
Liste over tabeller, figurer og diagrammer, med mer.....	71

Litteraturliste

Alle trenger et trygt hjem - Nasjonal strategi for den sosiale boligpolitikken (2021-2024),

Amdam, Jørgen – kommunikatív planlegging – Forelesning, undervisningsuke 3, SAMPLAN 2021/2022 Bergen 11.11.21

Amdam, Roar – Planlegging og prosessleiing – Korleis lykkast i utviklingsarbeid, Det Norske Samlaget, 2019

Bolig for velferd - Nasjonal strategi for boligsosialt arbeid (2014–2020)

Bukve, Oddbjørn – Lokal og regional styring – eit institusjonelt perspektiv, Det Norske Samlaget, 2019.

Byggje-bu-leve, Meld. St. 17 (2012-2013),

Falleth og Saglie (2020) i Aarsæther, Falleth, Nyseth og Kristiansen (red) – Plan og Samfunn, system, praksis, teori, Cappelen Damm AS, Oslo, 2018

Hofstad, Hege (2018) i Sandkjær Hansen og Aarsæther (red) – plan og bygningsloven – en lov for vår tid?

[Lov om folkehelsearbeid](https://www.regjeringen.no/no/tema/plan-bygg-og-eiendom/boligmarkedet/boligsosialt_arbeid/ansvar-og-oppgaver-i-det-boligsosiale-ar/id749704/), https://www.regjeringen.no/no/tema/plan-bygg-og-eiendom/boligmarkedet/boligsosialt_arbeid/ansvar-og-oppgaver-i-det-boligsosiale-ar/id749704/

[Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen](https://www.regjeringen.no/no/tema/plan-bygg-og-eiendom/boligmarkedet/boligsosialt_arbeid/ansvar-og-oppgaver-i-det-boligsosiale-ar/id749704/)

https://www.regjeringen.no/no/tema/plan-bygg-og-eiendom/boligmarkedet/boligsosialt_arbeid/ansvar-og-oppgaver-i-det-boligsosiale-ar/id749704/

[Lov om planlegging og byggesaksbehandling](https://www.regjeringen.no/no/tema/plan-bygg-og-eiendom/boligmarkedet/boligsosialt_arbeid/ansvar-og-oppgaver-i-det-boligsosiale-ar/id749704/), https://www.regjeringen.no/no/tema/plan-bygg-og-eiendom/boligmarkedet/boligsosialt_arbeid/ansvar-og-oppgaver-i-det-boligsosiale-ar/id749704/

[Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester](https://www.regjeringen.no/no/tema/plan-bygg-og-eiendom/boligmarkedet/boligsosialt_arbeid/ansvar-og-oppgaver-i-det-boligsosiale-ar/id749704/). https://www.regjeringen.no/no/tema/plan-bygg-og-eiendom/boligmarkedet/boligsosialt_arbeid/ansvar-og-oppgaver-i-det-boligsosiale-ar/id749704/

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging (2019-2023).

NOU 2011:15, rom for alle,

Sørvoll, Jardar, Norsk boligpolitikk i forandring 1970-2010, Dokumentasjon og debatt, NOVA – norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring, Rapport nr 16/11, 2011.

Rundskriv U-10/2002. Boligsosialt arbeid – bistand til å mestre et boforhold. (det kongelige justis – og politidepartement, det kongelige kommunal og regionaldepartement, det kongelige sosialdepartement)

Tildelingsbrev 2021, (Styringsportalen for statsforvalteren 2021).

Ulfrstad, Lars-Marius, Velferd og bolig, Om boligsosialt (sam)arbeid, kommuneforlaget 201

Aarsæther, Falleth, Nyseth og Kristiansen (red) – Plan og Samfunn, system, praksis, teori, Cappelen Damm AS, Oslo, 2018